Student:
Ada Zaman
Promotor: Helena Vanhuysse
Academiejaar 2025-2026
Educatieve Bachelor in het lager onderwijs

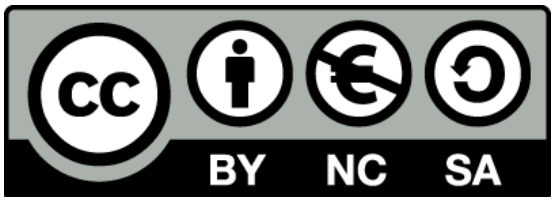
Conflicthantering op de speelplaats

Een praktijkonderzoek naar ondersteuning bij conflicthantering

Hogeschool Gent
Departement Lerarenopleiding
Opleiding Educatieve Bachelor in het Basisonderwijs
Campus Ledeganck
K. L. Ledeganckstraat 8 | 9000 Gent
www.HOGENT.be

Deze bachelorproef mag gebruikt worden indien voldaan wordt aan onderstaande Creative Commons licentie van het niveau:

'Naamsvermelding – Niet-commercieel – Gelijk Delen'.

Ook het logo van HOGENT moet behouden blijven.

De volledige licentieovereenkomst kan geraadpleegd worden op:

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.0/be/legalcode.nl

Voorwoord

Het schrijven van deze bachelorproef heeft mij veel nieuwe inzichten bijgebracht rond conflicthantering, herstelgericht werken en het belang van een veilig schoolklimaat. De keuze voor dit onderwerp ontstond vanuit de vraag van De Spiegel, waar men op zoek was naar meer ondersteuning en structuur rond conflicthantering op de speelplaats. Omdat het welbevinden van kinderen en het creëren van een veilige omgeving sterk binnen mijn interesseveld vallen, was ik meteen enthousiast om met dit onderwerp aan de slag te gaan.

Tijdens dit onderzoek vond ik het bijzonder interessant om me te verdiepen in de verschillende manieren waarop conflicten benaderd kunnen worden binnen het onderwijs. Daarnaast waren ook de gesprekken met het schoolteam enorm leerrijk. De uiteenlopende meningen, ervaringen en ideeën hebben mij geholpen om kritisch na te denken en stap voor stap tot het uiteindelijke adviesrapport te komen.

Het uitwerken van deze bachelorproef was niet mogelijk geweest zonder de steun van verschillende personen, die ik graag wil bedanken.

Eerst en vooral wil ik mijn promotor, mevrouw Vanhuysse, oprecht bedanken voor de vele feedbackmomenten, de duidelijke communicatie en de voortdurende ondersteuning tijdens dit proces. Dankzij haar begeleiding voelde ik mij op elk moment ondersteund en kreeg ik steeds de nodige richting en motivatie om verder te werken.

Daarnaast wil ik het volledige team van Freinetschool De Spiegel bedanken voor hun actieve medewerking, openheid en enthousiasme. Ik voelde mij steeds welkom op de school en kon altijd bij iedereen terecht met vragen of bedenkingen. In het bijzonder wil ik ook de directie, Carla en Tim, bedanken voor hun steun en betrokkenheid gedurende het volledige proces.

Verder wil ik mijn beide ouders bedanken om mij steeds te blijven steunen en motiveren, ook op moeilijke momenten. Zonder hun steun en de kansen die zij mij gegeven hebben, was dit niet mogelijk geweest. Ook mijn partner, Seppe, wil ik bedanken om er steeds voor mij te zijn en mij te blijven aanmoedigen doorheen dit traject.

Tot slot kijk ik met een positief gevoel terug op het uitwerken van deze bachelorproef. Dankzij de ondersteuning van mijn omgeving, de samenwerking met De Spiegel en mijn interesse in het onderwerp, heb ik dit onderzoek met veel motivatie en enthousiasme kunnen uitvoeren.

Graag sluit ik af met volgend citaat:

“Het lijkt altijd onmogelijk totdat het gedaan is.” – Nelson Mandela

Inhoudstafel

Voorwoord **3**

Inhoudstafel **4**

Inleiding **6**

Conceptueel kader **8**

1 Literatuurstudie 8

1.1 Conflicten in de basisschool 8

1.2 De speelplaats als context voor conflicten 8

1.3 Soorten conflicten en oorzaken 8

1.4 Rol van leerkrachten en toezichters 9

1.5 Conflicthantering als onderdeel van SEL 9

1.6 Herstelgericht werken 9

1.7 Good practices 10

1.7.1 Peer mediation 10

1.7.2 Het 4-ladenmodel 11

1.7.2.1 4 laden met mogelijke maatregelen 11

1.7.3 De nieuwe autoriteit 12

1.8 Ondersteuning van leerkrachten en toezichters 12

1.9 Relevantie voor het Freinetonderwijs 13

Onderzoeksopzet **14**

2 Bronnenstudie 15

3 Directe, niet-participerende observaties 15

4 Individuele interviews 15

Resultaten **16**

1 Methodologie 16

2 Soorten conflicten op de speelplaats 16

3 Wie grijpt in? 17

4 Manier van ingrijpen 17

5 Ervaring van conflicten – belasting 18

6 Zelfzekerheid in conflicthantering 18

7 Ondersteuningsnoden 18

8 Inbreng van leerlingen 19

9 Samenvatting 20

10 Ontwerpeisen 20

Discussie en conclusie **22**
1 Onderzoeksvragen 22
2 Feedback 22
3 Algemene conclusie 23
4 Sterktes en beperkingen 24
4.1 Sterktes 24
4.2 Beperkingen 24
5 Suggesties voor praktijk en toekomstig onderzoek 24

Bronnenlijst **25**

Bijlagen **26**
1 Bijlage 1 - Kijkkader literatuur 26
2 Bijlage 2 – Observatieschema 28
2.1 Type conflicten 28
2.2 Moment van ontstaan 28
2.3 Wie grijpt in? 28
2.4 Manier van ingrijpen 28
3 Bijlage 3 – voorgestructureerde interviewleidraad 29
3.1 Inleiding 29
3.2 Leidraad 29
4 Bijlage 4 – Transcriptie interviews 30
5 Bijlage 5 – Observaties 50

Inleiding

Dit praktijkonderzoek speelt zich af op Basisschool De Spiegel, een basisschool in Gent die werkt vanuit de pedagogische visie van het freinetonderwijs. Binnen deze visie staan ervaringsgericht leren, samenwerken, verantwoordelijkheid opnemen en met elkaar in dialoog gaan centraal. De school hecht veel belang aan het samenleven op school en aan het welbevinden van alle betrokkenen.

Op De Spiegel ervaren leerkrachten en toezichters moeilijkheden bij het omgaan met conflicten tussen leerlingen op de speelplaats. Deze conflicten doen zich vooral voor tijdens de pauzemomenten, wanneer leerlingen vrij spelen en spanningen of ruzies spontaan kunnen ontstaan. In deze situaties voelen betrokken personeelsleden zich soms onzeker over hoe ze best reageren. Conflicten worden daardoor niet altijd op een constructieve manier opgelost, waardoor dezelfde ruzies terugkeren en de sfeer op de speelplaats onder druk komt te staan. Bovendien kan een onduidelijke of wisselende aanpak bij leerlingen gevoelens van onrechtvaardigheid oproepen. Het probleem situeert zich specifiek op de speelplaats en is vooral ontstaan door het ontbreken van een gedeelde visie en aanpak, iets waar de school momenteel actief naar op zoek is. Hierdoor is er nood aan gerichte ondersteuning om conflicten op een meer eenduidige en constructieve manier aan te pakken.

De aanleiding voor dit praktijkonderzoek ligt in de vraag die vanuit de school werd gesteld om toe te werken naar een gedragen aanpak rond conflicthantering op de speelplaats. Daarnaast speelt ook een persoonlijke motivatie een rol. Als student binnen de opleiding lager onderwijs behoort conflicthantering tot mijn vakgebied en kom ik hier tijdens stages vaak mee in aanraking. Daarbij merkte ik dat conflicten op de speelplaats niet alleen invloed hebben op de betrokken leerlingen, maar ook op het algemene schoolklimaat en het welbevinden van zowel leerlingen als leerkrachten. Dit onderzoek sluit bovendien aan bij de actuele aandacht binnen het onderwijs voor sociaal-emotioneel leren, verbindende communicatie en constructieve conflicthantering. De resultaten van dit onderzoek zijn in de eerste plaats bedoeld voor leerkrachten en toezichters van De Spiegel, maar kunnen ook waardevol zijn voor de school als geheel en voor andere basisscholen met een gelijkaardige pedagogische visie.

Na overleg werd de volgende centrale onderzoeksvraag geformuleerd: **“Hoe kunnen leerkrachten en toezichters op basisschool De Spiegel ondersteund worden bij het oplossen van conflicten op de speelplaats?”** Om deze centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, werden verschillende deelvragen opgesteld. Deze deelvragen bieden houvast tijdens het theoretisch en praktijkgericht onderzoek en zorgen voor een gestructureerde aanpak. De volgende deelvragen werden geformuleerd:

- Welke soorten conflicten doen zich het meest voor op de speelplaats van basisschool De Spiegel?
- Hoe worden conflicten op de speelplaats momenteel aangepakt door leerkrachten en toezichters?
- Hoe ervaren leerkrachten en toezichters het omgaan met conflicten op de speelplaats?
- Welke moeilijkheden en noden ervaren leerkrachten en toezichters bij het begeleiden van conflicten op de speelplaats?
- Op welke manier ondersteunt conflicthantering het sociaal-emotioneel leren en welbevinden van leerlingen (en leerkrachten/toezichters)?
- Welke kenmerken maken ondersteuningsvormen voor leerkrachten en toezichters bij conflicthantering effectief?
- Welke bestaande aanpakken of “*good practices*” rond conflicthantering blijken duurzaam en effectief te zijn binnen conflicthantering?
- Op welke manier sluit conflicthantering op de speelplaats aan bij de visie en de werking van basisschool De Spiegel?

Het doel van dit praktijkonderzoek is het formuleren en ontwerpen van concrete en theoretisch onderbouwde tools en handvatten die leerkrachten en toezichters kunnen ondersteunen bij het oplossen van conflicten op de speelplaats. Deze handvatten kunnen dienen als een eerste stap en als basis voor het later uitwerken van een gedragen en schoolbreed beleid rond conflicthantering.

Deze bachelorproef is opgebouwd uit verschillende delen. In het conceptueel kader wordt het praktijkprobleem theoretisch onderbouwd aan de hand van relevante literatuur. In het hoofdstuk onderzoeksopzet wordt de gekozen onderzoeksmethodologie toegelicht. Vervolgens worden in het hoofdstuk resultaten de bevindingen uit de literatuurstudie, interviews en observaties beschreven. Op basis daarvan wordt in het hoofdstuk ontwerp een reeks concrete tools en handvatten uitgewerkt. Tot slot worden in de conclusie en discussie de belangrijkste inzichten samengevat, kritisch besproken en worden aanbevelingen geformuleerd voor de praktijk en voor verder onderzoek.

Conceptueel kader

1 Literatuurstudie

1.1 Conflicten in de basisschool

Conflicten zijn een groot deel van de schoolpraktijk en het leren van leerlingen. In het basisonderwijs ontstaan conflicten wanneer leerlingen botsende belangen, behoeften of verwachtingen ervaren. Conflicten zijn niet per definitie negatief, maar kunnen op een positieve manier bijdragen aan de sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen. Dit kan enkel wanneer de conflicten op een constructieve manier worden begeleid. Wanneer conflicten daarentegen enkel worden onderdrukt of bestraft, gaan waardevolle leerkansen en groeimogelijkheden verloren. Hieruit kan afgeleid worden dat enkel het bestraffen van een conflict niet voldoende is om kinderen een waardevolle leerkans te bieden en hen aan te zetten tot reflectie *(Johnson & Johnson, 2005)*.

In de schoolcontext is conflicthantering een pedagogische opdracht. Scholen zijn niet enkel plaatsen waar cognitieve kennis wordt overgedragen, maar ook leeromgevingen waarin leerlingen de ruimte krijgen om bepaalde sociale vaardigheden te ontwikkelen zoals: communiceren, samenwerken en omgaan met meningsverschillen *(Durlak et al., 2011)*. De manier waarop conflicten worden aangepakt, heeft een directe invloed op het volledige schoolklimaat en het welbevinden van zowel leerlingen als leerkrachten.

1.2 De speelplaats als context voor conflicten

De speelplaats vormt een unieke context binnen de school. Tijdens pauzemomenten ervaren leerlingen meer vrijheid en autonomie, terwijl de structuur en voorspelbaarheid beperkter zijn dan in de klas. Onderzoek toont aan dat conflicten op de speelplaats vaker voorkomen dan in gestructureerde leersituaties zoals in de klas, omdat in dit soort situaties spel, sociale interactie en groepsdynamiek samenkomen. De leerlingen ervaren minder “sturing” van een volwassene, waardoor ze ook vrijer hun gang kunnen/zullen gaan *(Pellegrini & Blatchford, 2002)*.

Daarnaast is toezicht op de speelplaats vaak minder individueel. Eén toezichter overziet meerdere groepen leerlingen, waardoor het moeilijk is om elk conflict grondig te begeleiden. Dit vergroot de kans dat conflicten snel worden stopgezet zonder aandacht voor onderliggende oorzaken *(Lewis, Roache & Romi, 2011)*. Voor leerkrachten en toezichters vraagt conflicthantering op de speelplaats daarom specifieke vaardigheden en duidelijke afspraken.

1.3 Soorten conflicten en oorzaken

In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten conflicten bij kinderen. Zo spreekt men over instrumentele conflicten (bv. ruzies over materiaal of spelregels), relationele conflicten (bv. uitsluiting of machtsstrijd), communicatieve conflicten (misverstanden) en conflicten gelinkt aan emotieregulatie *(Laursen & Collins, 2009)*.

- **Instrumentele conflicten** ontstaan wanneer leerlingen ruzie krijgen over materiële zaken of spelafspraken. Voorbeelden hiervan zijn discussies over wie eerst aan de beurt is, wie een bal of springtouw mag gebruiken, of onenigheid over spelregels zoals “het doelpunt telt wel/niet” of “jij stond buiten het speelveld”.
- **Relationele conflicten** hebben betrekking op sociale relaties en groepsdynamiek. Hierbij kan gedacht worden aan uitsluiting (“jij mag niet meespelen”), machtsstrijd binnen een groep, jaloezie tussen leerlingen of conflicten waarbij status en populariteit een rol spelen. Ook pestgedrag of het domineren van anderen vallen hieronder.
- **Communicatieve conflicten** ontstaan door misverstanden of verkeerde interpretaties. Bijvoorbeeld wanneer een leerling een opmerking als kwetsend ervaart terwijl die niet zo

bedoeld was. Of wanneer non-verbaal gedrag verkeerd geïnterpreteerd wordt, zoals lachen, met de ogen rollen of wegwandelen tijdens een gesprek.

- **Conflicten gelinkt aan emotieregulatie** doen zich voor wanneer leerlingen moeite hebben om hun emoties te reguleren. Dit kan zich uiten in extreem boos worden na verlies bij een spel, impulsief reageren op kleine tegenslagen, huilen of agressief gedrag vertonen omdat frustraties zich opstapelen.

Op de speelplaats lopen deze conflictvormen vaak door elkaar. Een conflict dat begint als een discussie over spelregels kan snel escaleren tot een relationeel conflict wanneer emoties oplopen of andere leerlingen zich mengen. Het herkennen van het type conflict is belangrijk omdat het bepaalt welke aanpak gepast is *(Laursen & Collins, 2009).*

1.4 Rol van leerkrachten en toezichters

Leerkrachten en toezichters spelen een belangrijke rol in de manier waarop conflicten worden aangepakt. Onderzoek toont aan dat volwassenen in schoolsituaties vaak geneigd zijn om conflicten snel te stoppen om rust te herstellen, eerder dan ze te begeleiden als leerproces *(Lewis et al., 2011)*. Ingrijpen is soms heel noodzakelijk, maar het volstaat niet als enige vorm van conflicthantering aangezien hier geen inzicht of leerproces aan gelinkt wordt.

Effectieve conflicthantering door volwassenen bestaat doorgaans uit meerdere stappen: het begrenzen van ongewenst gedrag, het de-escaleren van emoties, het beluisteren van verschillende perspectieven en het begeleiden van leerlingen naar een oplossing of herstel *(Johnson & Johnson, 2005)*. Wanneer leerkrachten en toezichters deze stappen consequent toepassen, ervaren leerlingen meer rechtvaardigheid en veiligheid.

Een bijkomende uitdaging is het gebrek aan uniformiteit. Elke leerkracht of toezichter handelt vanuit het eigen referentiekader. Wanneer leerkrachten en toezichters elk op hun eigen manier reageren, kan dit bij leerlingen verwarring en gevoelens van onrechtvaardigheid oproepen. Onderzoek benadrukt daarom het belang van een gedeelde visie en duidelijke richtlijnen binnen het schoolteam *(Roache & Lewis, 2011)*.

1.5 Conflicthantering als onderdeel van SEL

Conflicthantering hangt sterk samen met sociaal-emotioneel leren (SEL). SEL verwijst naar het proces waarbij kinderen vaardigheden ontwikkelen om emoties te herkennen/begrijpen en te reguleren. Alsook empathie te tonen, relaties op te bouwen en constructief om te gaan met problemen en conflicten *(CASEL, 2020)*. Conflictsituaties vormen vaak momenten waarop deze vaardigheden in de praktijk geoefend worden.

Onderzoek toont aan dat scholen die systematisch inzetten op sociaal-emotioneel leren een afname zien van probleemgedrag en conflicten, gecombineerd met een toename in prosociaal gedrag en welbevinden *(Durlak et al., 2011)*. Cruciaal daarbij is dat conflicthantering niet los wordt gezien van het pedagogisch handelen, maar geïntegreerd wordt in de dagelijkse schoolwerking. Wanneer leerkrachten en toezichters conflicten benaderen als leermomenten, leren leerlingen stap voor stap om hun gevoelens te verwoorden, naar anderen te luisteren en samen oplossingen te zoeken.

1.6 Herstelgericht werken

Een benadering die sterk aansluit bij sociaal-emotioneel leren is herstelgericht werken. Deze visie vertrekt vanuit het idee dat conflicten en normoverschrijdend gedrag in de eerste plaats relaties beschadigen en dat het herstel van die relaties centraal moet staan *(McCluskey et al., 2019)*.

In herstelgericht werken ligt de focus niet op schuld en straf zoals bij het strafgericht werken. Bij een strafgerichte aanpak staan volgende vragen centraal: Welke regel is overtreden? Wie heeft dat gedaan? Hoe gaan we de overtreder straffen? Bij een herstelgerichte aanpak worden tijdens een herstelgesprek vragen gesteld aan zowel de dader als de benadeelde van het ongewenste gedrag, zoals: *Wat is er gebeurd? Wie is hierdoor geraakt? Wat is nodig om het goed te maken?*

Herstelgericht werken sluit sanctioneren niet uit, maar wijst er wel op dat het op zoek gaan naar een alternatieve straf ook een mogelijkheid is *(Van Laere, 2025)*.

Door leerlingen actief te betrekken bij het zoeken naar herstel, nemen ze verantwoordelijkheid voor hun gedrag en ervaren ze dat ze inspraak hebben in wat gaat gebeuren. Studies tonen aan dat herstelgericht werken in de praktijk kan bijdragen aan een daling van conflicten, een verbeterde relatie tussen leerlingen en volwassenen en een sterker gevoel van verbondenheid op school *(Fronius et al., 2016)*.

1.7 Good practices

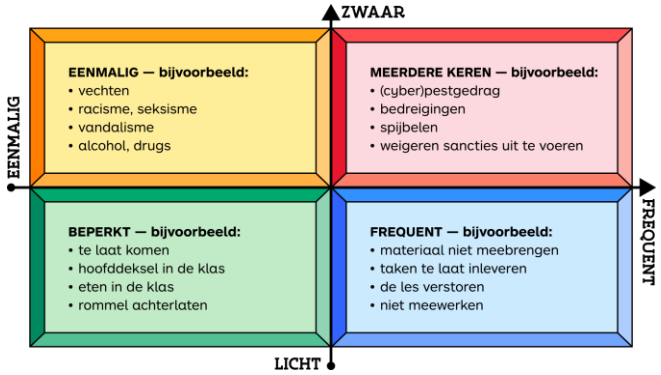
1.7.1 Peer mediation

Peer mediation houdt in dat leerlingen zelf een actieve rol opnemen bij het oplossen van conflicten. Leerlingen vanaf het vierde leerjaar worden opgeleid tot leerlingbemiddelaars en leren via een duidelijk stappenplan hoe ze medeleerlingen kunnen ondersteunen bij het oplossen van ruzies. De middelaar voert een gesprek met alle partijen op basis van een aantal vooropgestelde stappen:

- De bemiddelaar legt eerst kort de basisvoorwaarden van de bemiddeling uit en vraagt aan de betrokken kinderen of zij hiermee kunnen instemmen. Daarbij wordt benadrukt dat het gesprek bedoeld is om opnieuw goed met elkaar te kunnen omgaan en niet om te winnen of gelijk te krijgen. Ook wordt duidelijk gemaakt dat het gesprek een kans is om te groeien en iets bij te leren over zichzelf en de ander, en dat ieders verhaal even belangrijk is.
- Daarna vraagt de bemiddelaar of de kinderen nog bijkomende afspraken nodig hebben om zich veilig te voelen tijdens het gesprek. Zo kan er bijvoorbeeld afgesproken worden dat wat gezegd wordt, niet verder verteld wordt. Indien nodig kunnen er samen extra afspraken worden vastgelegd.
- Vervolgens krijgt elk kind de ruimte om zijn of haar verhaal te vertellen. De bemiddelaar zorgt ervoor dat beide partijen voldoende tijd krijgen om te zeggen wat hen dwarszit. Terwijl één kind vertelt, luistert de andere zonder te onderbreken of te reageren. Indien nodig kunnen de kinderen meerdere keren aan het woord komen. De bemiddelaar moedigt hen aan om eerlijk te zijn en alles te benoemen wat voor hen belangrijk is.
- In een volgende stap vraagt de bemiddelaar aan de kinderen wat ze uit het gesprek hebben geleerd. Er wordt stilgestaan bij inzichten over zichzelf en bij wat hen heeft doen nadenken. Door aandachtig te luisteren ontstaat er meer begrip voor elkaars verhaal en krijgen ook de gevoelens en belangen van de ander een plaats.
- Vanuit deze nieuwe inzichten begeleidt de bemiddelaar de kinderen bij het zoeken naar mogelijke oplossingen. Het is belangrijk dat de oplossingen van de kinderen zelf komen en niet door de bemiddelaar worden aangereikt. Samen kiezen de kinderen vervolgens welke oplossing ze willen uitproberen.

Scholen die willen inzetten op peer mediation beperken zich best niet tot het opleiden van leerlingbemiddelaars alleen. Ook het betrekken en opleiden van leerkrachten is belangrijk. Wanneer leerkrachten deelnemen aan het proces, voelen leerlingen dat peer mediation gedragen wordt door de hele school en dat hun inzet ernstig genomen wordt. Onderzoek toont aan dat peer mediation kan leiden tot een afname van agressief gedrag en een verhoogd gevoel van verantwoordelijkheid bij leerlingen *(KDG “Leer kinderen om hun conflicten zelf op te lossen”; Johnson & Johnson, 2005)*.

1.7.2 Het 4-ladenmodel

Bron: Klasse, 2026

Het 4-ladenmodel is een kader dat scholen helpt om duidelijk, proportioneel en rechtvaardig te reageren op ongewenst gedrag. Het model deelt gedrag in op twee assen: licht ↔ zwaar en eenmalig ↔ frequent, waardoor je vier “lades” krijgt met telkens een passende aanpak. Dit kader is zeker geen “vast” puntensysteem. Scholen vullen de lades zelf in, afgestemd op hun visie en context. Herstel blijft ook in elke lade het uitgangspunt *(Gewenst Gedrag op School. Een 4 Ladenmodel., z.d.)*.

1.7.2.1 4 laden met mogelijke maatregelen

GROENE lade – licht en beperkt

In de groene lade gaat het om licht gedrag dat sporadisch voorkomt. Het doel is om snel bij te sturen zonder het gedrag groter te maken dan nodig. Vaak volstaat een korte tussenkomst om leerlingen opnieuw op het juiste spoor te zetten.

Mogelijke maatregelen zijn bijvoorbeeld een korte waarschuwing, een non-verbaal signaal, het herhalen van de afspraak of een kort gesprek. De nadruk ligt op verduidelijken en begrenzen, niet op sanctioneren.

BLAUWE lade – licht en frequent

Wanneer licht gedrag zich blijft herhalen, spreekt men van gewoontevorming en komt het gedrag in de blauwe lade terecht. Waarschuwen alleen is dan niet meer voldoende. De focus verschuift naar aanleren, begeleiden en opvolgen.

Mogelijke maatregelen zijn een individueel stappenplan, duidelijke afspraken met opvolging, een gesprek onder vier ogen, positieve bekrachtiging, het inzetten van talenten of sterktes van de leerling en het systematisch opvolgen van gedrag via eenvoudige observaties of afspraken.

GELE lade – zwaar en eenmalig

De gele lade omvat ernstig gedrag dat zich eenmalig voordoet. Hier is een duidelijke reactie nodig, maar ook begeleiding en herstel blijven centraal staan. Straf op zich volstaat niet om gedragsverandering te bekomen.

Mogelijke maatregelen zijn het herstellen van aangerichte schade, een herstelgesprek, het opstellen van een contract met duidelijke afspraken, een taak die inhoudelijk aansluit bij het gedrag of tijdelijke maatregelen met het oog op re-integratie. Vaak worden hier ook zorg, ouders of directie bij betrokken.

RODE lade – zwaar en meerdere keren

In de rode lade gaat het om ernstig gedrag dat zich blijft herhalen. Dit vraagt een intensieve en vaak schoolbrede aanpak. De veiligheid van alle betrokkenen staat voorop, gecombineerd met duidelijke grenzen en begeleiding.

Mogelijke maatregelen zijn intensieve herstelgesprekken, structurele begeleiding, een antipestprocedure, opvolging door een vaste vertrouwenspersoon of buddy en samenwerking met externe hulpverlening. In uitzonderlijke gevallen kan ook (tijdelijke of definitieve) uitsluiting aan bod komen, steeds in combinatie met begeleiding.

Het 4-lademodel is geen automatisch systeem waarbij gedrag altijd “opschuift” naar een volgende lade. De centrale vraag blijft telkens: wat heeft deze leerling nodig om ander gedrag aan te leren? Het is hierbij belangrijk om steeds de context, intentie en achtergrond van de leerling mee in rekening te brengen. Het model werkt bovendien alleen wanneer het gedragen wordt door het hele schoolteam, regelmatig besproken of herhaald wordt en eenvoudig blijft in gebruik *(Klasse, 2026)*.

1.7.3 De nieuwe autoriteit

De benadering van Nieuwe Autoriteit biedt een relevant kader voor het omgaan met conflicten en grensoverschrijdend gedrag binnen de schoolcontext. Deze visie werd ontwikkeld door Haim Omer en vertrekt vanuit het idee dat autoriteit niet gebaseerd is op macht of controle, maar op aanwezigheid, verbinding en gezamenlijke verantwoordelijkheid *(Omer, 2011)*. In plaats van snelle straffen of een escalerende machtsstrijd, ligt de focus op het versterken van relaties en het tonen van duidelijk, standvastig en dus consequent gedrag door volwassenen.

Binnen de Nieuwe Autoriteit wordt sterk ingezet op waakzame zorg. Dit betekent dat leerkrachten en toezichters zichtbaar aanwezig zijn, grenzen duidelijk benoemen en niet wegkijken van moeilijk gedrag, maar tegelijk de relatie met de leerling behouden *(Omer & Lebowitz, 2016)*. In functie van conflicten op de speelplaats houdt dit in dat conflicten niet genegeerd worden, maar ook niet onmiddellijk bestraft worden aangezien dit de relatie met de leerling sterk kan beïnvloeden. De volwassene blijft nabij, benoemt wat niet oké is en maakt duidelijk dat het conflict ernstig genomen wordt.

Een belangrijk principe binnen de Nieuwe Autoriteit is de-escalatie. Hierbij is het de bedoeling dat volwassenen vermijden om impulsieve reacties of dreigementen toe te passen wanneer het conflict volop aan de gang is. Door rustig en standvastig te reageren, wordt de escalatie van conflicten beperkt en ontstaat ruimte voor dialoog en herstel *(Omer, 2011)*. Bij conflictsituaties op de speelplaat komt het ook voor dat emoties hoog oplopen en impulsieve, snelle reacties kunnen hierbij het conflict net versterken.

Als laatste benadrukt de Nieuwe Autoriteit het belang van netwerk en gedeelde verantwoordelijkheid. Leerkrachten en toezichters maken niet op zichzelf bepaalde beslissingen, maar handelen altijd vanuit een gezamenlijke visie en in overleg met collega’s, directie en ouders *(Omer & Lebowitz, 2016)*. Voor conflicthantering op de speelplaats betekent dit dat afspraken en aanpakken schoolbreed gedragen worden, wat zorgt voor duidelijkheid en voorspelbaarheid voor leerlingen.

Herstelgericht werken is een ander kernaspect binnen deze benadering. In plaats van te focussen op schuld en straf, wordt ingezet op het herstellen van relaties en het nemen van verantwoordelijkheid, zoals hierboven reeds beschreven. Leerlingen worden aangesproken op hun gedrag, maar niet afgewezen als persoon *(Van der Pol et al., 2019)*. Dit perspectief ondersteunt het idee dat conflicten leermomenten kunnen zijn, mits ze begeleid worden vanuit verbinding en respect.

1.8 Ondersteuning van leerkrachten en toezichters

Hoewel conflicthantering een essentieel onderdeel is van het pedagogisch handelen, voelen veel leerkrachten en toezichters zich hierin onvoldoende ondersteund. Onderzoek wijst uit dat handelingsverlegenheid vaak ontstaat door een gebrek aan opleiding, duidelijke richtlijnen en gezamenlijke reflectie *(Lewis et al., 2011)*.

Effectieve ondersteuning bestaat uit meerdere elementen:

- **Professionalisering**, zoals vorming rond conflicthantering en emotieregulatie;
- **Praktische tools**, zoals observatiefiches, stappenplannen of gesprekskaarten;
- **Teamafspraken** die zorgen voor consistentie en gedeelde verantwoordelijkheid;
- **Ruimte voor reflectie**, waarin ervaringen gedeeld en bijgestuurd kunnen worden.

Ondersteuningsvormen die deze elementen bevatten, vergroten het zelfvertrouwen van leerkrachten en toezichters en dragen bij aan een meer constructieve speelplaatscultuur *(Jones & Bouffard, 2012)*.

1.9 Relevantie voor het Freinetonderwijs

Het freinetonderwijs vertrekt vanuit een pedagogische visie waarin democratisch samenleven, verantwoordelijkheid, dialoog en ervaringsgericht leren centraal staan. Binnen deze visie worden conflicten niet gezien als storingen die vermeden moeten worden, maar als onvermijdelijke en betekenisvolle momenten in het samenleven op school *(Freinet, 1979)*. De manier waarop een school omgaat met conflicten is dus sterk verbonden met haar pedagogische waarden.

De speelplaats is binnen het freinetonderwijs een belangrijke leeromgeving. Leerlingen spelen samen, maken afspraken, botsen op verschillen en leren omgaan met emoties. Conflicten die hier ontstaan, bieden kansen om vaardigheden te ontwikkelen zoals luisteren, empathie tonen, onderhandelen en verantwoordelijkheid opnemen. Deze visie sluit aan bij het idee dat conflicthantering deel uitmaakt van het opvoedend handelen en het sociaal-emotioneel leren van leerlingen *(OVSG, s.d.)*.

Daarnaast speelt dialoog een centrale rol. Typische werkvormen zoals kringgesprekken en overlegmomenten leren leerlingen om hun stem te laten horen en rekening te houden met anderen. Ook bij conflicten wordt binnen het freinetonderwijs ingezet op gesprek en wederzijds begrip, eerder dan op directe sancties. Dit sluit aan bij herstelgerichte en verbindende benaderingen van conflicthantering, zoals hierboven beschreven *(Freinetbeweging Vlaanderen, s.d.)*.

Een ander belangrijk principe is gedeelde verantwoordelijkheid. Leerlingen worden actief betrokken bij afspraken en oplossingen, wat maakt dat zij niet alleen aangesproken worden op regels, maar ook leren verantwoordelijkheid opnemen voor hun gedrag en de groep. Een aanpak zoals peer mediation past binnen deze visie, omdat deze aanpak leerlingen vertrouwen geeft en hun autonomie versterkt.

Tot slot vraagt het freinetonderwijs om een gedeelde visie binnen het schoolteam. Wanneer leerkrachten en toezichters op een gelijkaardige manier omgaan met conflicten, ervaren leerlingen duidelijkheid en rechtvaardigheid. Het ontwikkelen van gezamenlijke tools en handvatten voor conflicthantering op de speelplaats sluit daarom nauw aan bij de waarden en uitgangspunten van het freinetonderwijs *(Onze School | Freinetschool de Spiegel | Stedelijk Onderwijs | Stad Gent, z.d.; OVSG, s.d.)*.

Onderzoeksopzet

Voor dit praktijkonderzoek en voor het bepalen van de ontwerpeisen werden volgende onderzoeksmethodes gebruikt: individuele interviews, literatuurstudie en niet-participerende, directe observaties. Deze methodes werden bewust gekozen omdat ze elkaar aanvullen en samen een genuanceerd en betrouwbaar beeld geven van het praktijkprobleem. Individuele interviews zijn geschikt om diepgaand inzicht te krijgen in de ervaringen, percepties en noden van leerkrachten en toezichters. Men bekijkt het praktijkprobleem door de ogen van de betrokkenen, wat ervoor zorgt dat men dus steeds te maken met een bepaalde perceptie of interpretatie. Individuele interviews zorgen er daarentegen wel voor dat de respondenten minder geneigd zijn om sociaal wenselijke antwoorden te geven, wat de resultaten betrouwbaarder maakt *(Kvale & Brinkmann, 2015; Gill et al., 2008; Van der Donck, C. & Van Lanen, B., 2016)*. De literatuurstudie maakt het mogelijk om het praktijkprobleem te kaderen binnen bestaande wetenschappelijke inzichten en om effectieve ondersteuningsvormen en good practices te bestuderen *(Webster & Watson, 2002)*. Niet-participerende observaties laten toe om conflicten en reacties van toezichters of leerkrachten rechtstreeks in de praktijk waar te nemen, waardoor uitspraken uit interviews kunnen worden aangevuld en getoetst aan feitelijk gedrag dat geobserveerd werd *(Angrosino, 2007)*. Door deze methodes te combineren wordt gebruikgemaakt van methodologische triangulatie, wat ervoor zorgt dat er herkenbare en betrouwbare conclusies kunnen getrokken worden met dit onderzoek. Triangulatie vergroot de betrouwbaarheid van de waarnemingen *(Van der Donck, C. & Van Lanen, B., 2016)*.

Onderzoeksdoel Formuleren van concrete en theoretisch onderbouwde tools en handvatten die leerkrachten en toezichters kunnen ondersteunen bij het oplossen van conflicten op de speelplaats.	
Onderzoeksvraag	**Onderzoeksmethode**
Hoe kunnen leerkrachten en toezichters op basisschool De Spiegel ondersteund worden bij het oplossen van conflicten op de speelplaats?	
Welke soorten conflicten doen zich het meest voor op de speelplaats van basisschool De Spiegel?	Directe, niet-participerende observatie Individuele, voorgestructureerde interviews
Hoe worden conflicten op de speelplaats momenteel aangepakt door leerkrachten en toezichters?	Directe, niet-participerende observatie Individuele, voorgestructureerde interviews
Hoe ervaren leerkrachten en toezichters het omgaan met conflicten op de speelplaats?	Individuele, voorgestructureerde interviews
Welke moeilijkheden en noden ervaren leerkrachten en toezichters bij het begeleiden van conflicten op de speelplaats?	Individuele, voorgestructureerde interviews
Op welke manier ondersteunt conflicthantering het sociaal-emotioneel leren en welbevinden van leerlingen (en leerkrachten/toezichters)?	Bronnenonderzoek

Welke kenmerken maken ondersteuningsvormen voor leerkrachten en toezichters bij conflicthantering effectief?	Bronnenonderzoek
Welke bestaande aanpakken of "*good practices*" rond conflicthantering blijken duurzaam en effectief te zijn binnen conflicthantering?	Bronnenonderzoek
Op welke manier sluit conflicthantering op de speelplaats aan bij de visie en de werking van basisschool De Spiegel?	Bronnenonderzoek (+intern)

2 Bronnenstudie

Om een aantal van de deelvragen te beantwoorden werd voor dit onderzoek gebruik gemaakt van een kijkkader met open kijkpunten (zie bijlage 1). Hierbij zijn de antwoorden niet voorgestructureerd, wat antwoorden vaak breder maakt. Het gebruik van kijkpunten maakt het bronnenonderzoek meer gericht *(Van der Donck, C. & Van Lanen, B., 2016).*

3 Directe, niet-participerende observaties

Om een aantal van de deelvragen te beantwoorden werd voor dit onderzoek gebruik gemaakt van directe observaties met een observatieschema dat gedeeltelijk open en gesloten observatiepunten bevat (zie bijlage 2) om een zo genuanceerd mogelijk beeld van de situatie te krijgen. Om een betrouwbaar beeld te krijgen van de praktijksituatie werd gekozen voor frequente observaties op verschillende momenten aangezien 1 observatie voor dit onderzoek geen betrouwbaar beeld zou opleveren. De observaties waren niet-participerend wat wil zeggen dat de onderzoeker de rol van buitenstaander aannam. De onderzoeker is wel zichtbaar aanwezig en de geobserveerde personen werden vooraf ingelicht, waardoor er wel sprake kan zijn van een zekere beïnvloeding. De observaties waren direct, wat ervoor zorgt dat deze slechts 1 keer waargenomen konden worden. Dit maakte het nog belangrijker om de waarnemingen meteen goed te registreren *(Van der Donck, C. & Van Lanen, B., 2016).*

4 Individuele interviews

Voor het uitvoeren van de individuele interviews werd gebruik gemaakt van een voorgestructureerde interviewleidraad (zie bijlage 3) die voorafgaand aan het gesprek werd opgesteld. In de interviewleidraad werd een logische volgorde voorzien zodat de vragen behapbaar zijn voor de participanten. De vragen starten vrij algemeen en worden zo steeds specifieker. In dit onderzoek werd gekozen voor individuele interviews om ervoor te zorgen dat de participanten zo min mogelijk sociaal wenselijke antwoorden geven en zich veilig voelen om vrijuit te spreken. Ook zijn de individuele standpunten voor dit onderzoek sterk van belang *(Van der Donck, C. & Van Lanen, B., 2016).*

Resultaten

1 Methodologie

Dit onderzoek speelt zich volledig af op Freinetschool De Spiegel en kan dus niet doorgetrokken worden naar andere contexten. Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van:

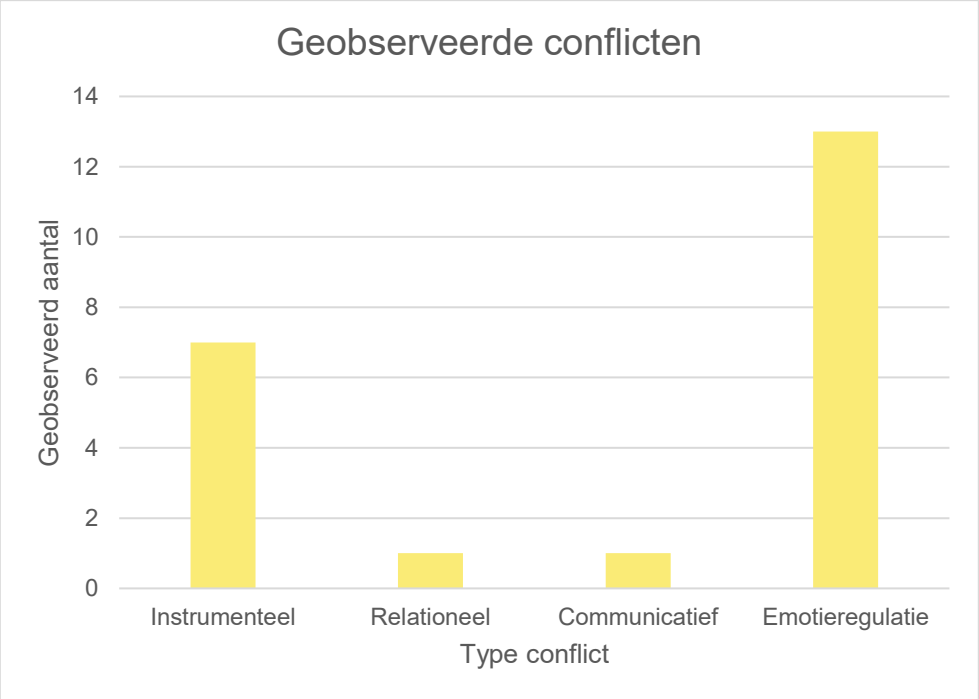
- 7 observaties op de speelplaats met behulp van een observatieschema.
- 11 interviews met teamleden van de school met behulp van een voorgestructureerde interviewleidraad.
- Een literatuurstudie met behulp van een kijkkader voor literatuur.

De observaties brachten de feitelijke situatie in kaart, terwijl de interviews inzicht gaven in ervaringen en percepties van betrokken teamleden. De literatuurstudie zorgde voor een sterke basis en duidelijke kapstok.

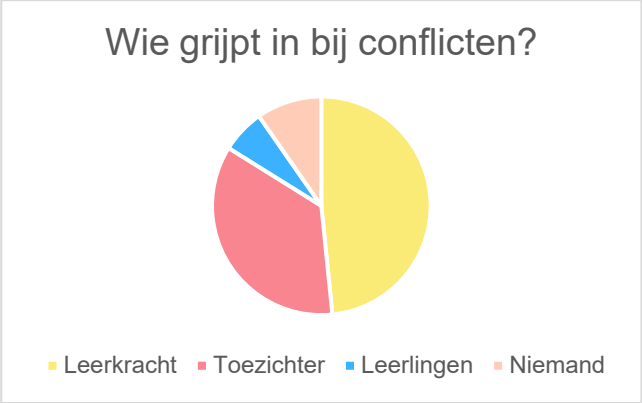
2 Soorten conflicten op de speelplaats

Uit de observaties blijkt dat verschillende soorten conflicten voorkomen, met een duidelijke meerderheid van instrumentele conflicten (deze gaan ook over afspraken) en conflicten gelinkt aan emotieregulatie (bijvoorbeeld extreme emotionele reacties).

De interviews bevestigen dit beeld. Respondenten geven unaniem aan dat conflicten rond regels en afspraken, materiaalgebruik en uitsluiting het vaakst voorkomen . Ook misverstanden en emotionele reacties worden regelmatig benoemd. Dit sluit aan bij de literatuur waarin gesteld wordt dat verschillende conflictvormen vaak door elkaar lopen en elkaar kunnen versterken *(Laursen & Collins, 2009).*

3 Wie grijpt in?

Uit de observaties blijkt dat conflicten in de meeste gevallen worden aangepakt door leerkrachten en toezichters. Leerlingen zelf nemen zelden initiatief om conflicten op te lossen. Dit wijst op een sterke afhankelijkheid van volwassenen bij conflicthantering. Hoewel volwassenen een belangrijke rol spelen in het begrenzen van gedrag, kan het beperkte initiatief van leerlingen erop wijzen dat de leerlingen hierover te weinig kennis hebben of niet voldoende op de hoogte zijn van de manieren waarop ze een conflict zelf zouden kunnen oplossen. De centrale rol van volwassenen sluit aan bij de literatuur, waarin gesteld wordt dat leerkrachten en toezichters bepalend zijn voor hoe conflicten verlopen en welke leerkansen eruit voortkomen *(Lewis et al., 2011).* Tegelijk kan dit ook vragen oproepen over de mate waarin leerlingen actief betrokken worden bij het oplossen van conflicten.

4 Manier van ingrijpen

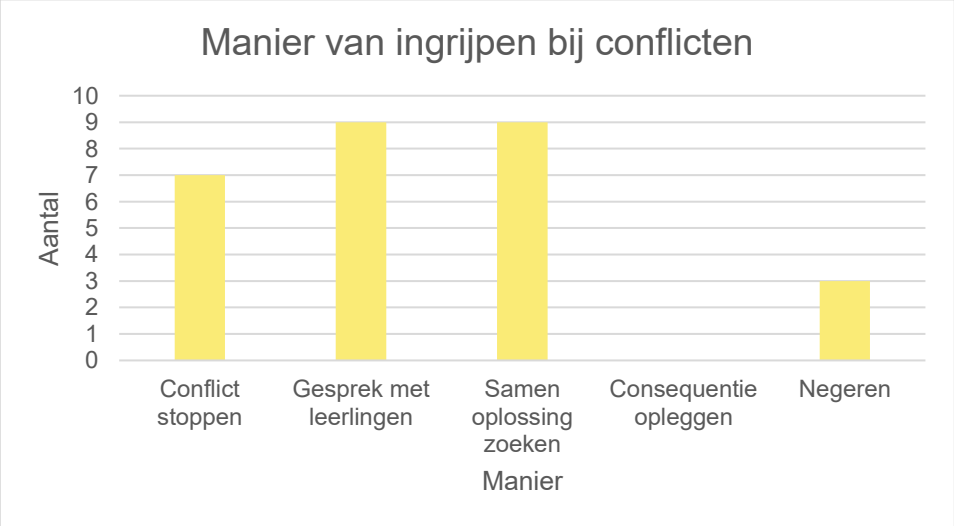
De manier waarop conflicten worden aangepakt verschilt per situatie, maar uit de observaties blijkt dat de meest voorkomende aanpakken de volgende zijn:

- Het onmiddellijk stoppen van het conflict;
- Kort ingrijpen zonder verdere opvolging.

In sommige gevallen wordt er een gesprek gevoerd met de betrokken leerlingen, maar dit gebeurt minder frequent. Het samen zoeken naar oplossingen of het begeleiden van een herstelproces komt slechts een paar keer voor.

De interviews tonen hierin een ander beeld. Respondenten geven aan dat ze willen luisteren naar beide partijen, in gesprek willen gaan en samen oplossingen willen zoeken. Alsook het herstelproces verder willen begeleiden. Dit wijst op een verschil tussen de intentie van leerkrachten/toezichters en de effectieve praktijk op de speelplaats.

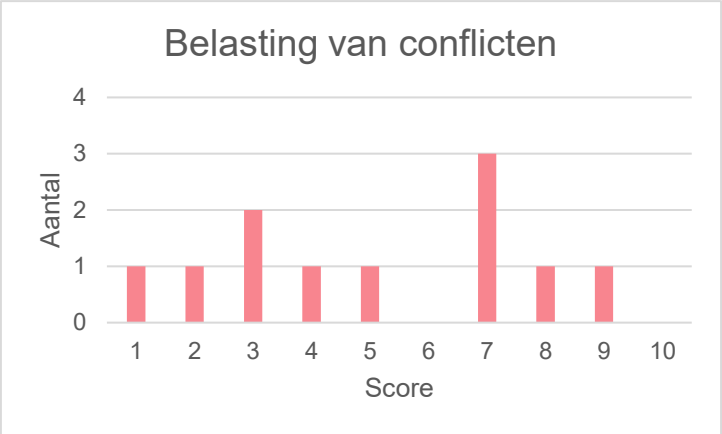
Dit verschil kan verklaard worden door factoren zoals tijdsdruk, de aanwezigheid van meerdere leerlingen en de nood om snel rust te herstellen. Dit komt overeen met onderzoek dat stelt dat volwassenen in drukke situaties vaker kiezen voor snelle interventies *(Lewis et al., 2011)*.

5 Ervaring van conflicten – belasting

Alle respondenten geven aan dat ze regelmatig tot zeer frequent in contact komen met conflicten op de speelplaats. Conflicten maken dus een vast onderdeel uit van het toezicht. De mate waarin de respondenten conflicten als belastend ervaren varieert sterk:

- Sommige respondenten ervaren conflicten als weinig belastend (scores rond 1–3/10),
- Anderen ervaren ze als eerder zwaar belastend (tot 9/10), vooral bij complexe situaties.

Vooral extreme emotionele reacties van leerlingen worden als belastend ervaren. Respondenten geven vaak aan dat dergelijke situaties veel energie vragen en moeilijk hanteerbaar zijn. Hieruit kan duidelijk afgeleid worden dat de leerkrachten/toezichters onvoldoende handvaten aangereikt krijgen voor het omgaan met conflicten van deze soort.

6 Zelfzekerheid in conflicthantering

De mate waarin leerkrachten en toezichters zich zeker voelen, verschilt opnieuw zeer sterk. De scores variëren van 3/10 tot 9/10.

Wat hierbij opvalt is dat zo goed als alle respondenten aangeven dat ze over het algemeen zelfzeker zijn bij het oplossen van conflicten. Echter wanneer het conflict zeer sterk emotioneel geladen is, ervaren de meeste respondenten veel meer onzekerheid. Dit gaat dan over situaties waarin betrokken kinderen verbale agressie, fysieke agressie of emotionele uitbarstingen laten zien. De respondenten geven aan vooral onzeker te zijn wanneer:

- Leerlingen niet meer aanspreekbaar zijn,
- Emoties hoog oplopen,
- Er geen duidelijke structuur is die door iedereen gevolgd wordt.

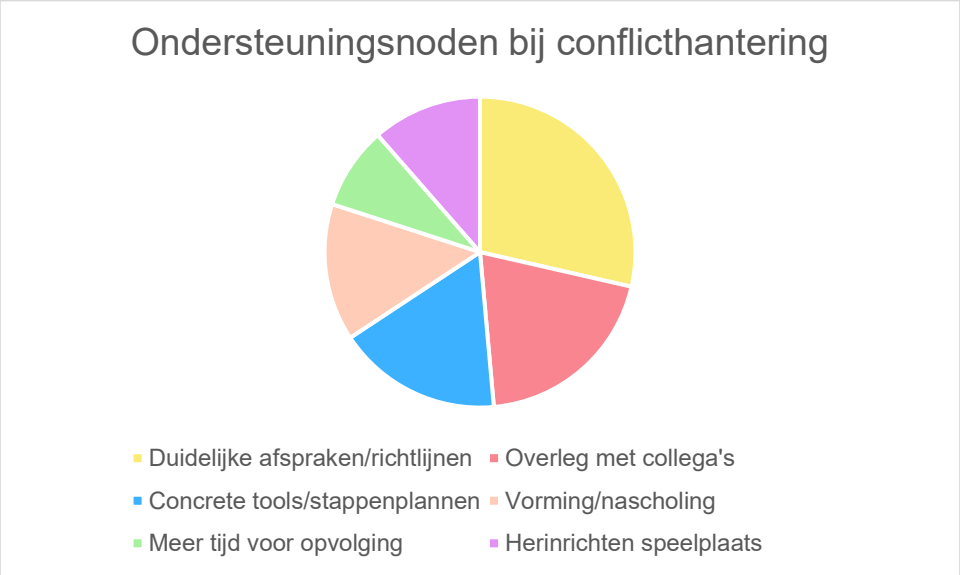
Dit laatste komt in alle interviews aan bod. De respondenten geven een duidelijke nood aan gedeelde regels en structuur aan. Dit gaat over regels als het dragen van een jas wanneer het koud is of het naar toilet gaan etc. Het is hier van belang dat deze regels in overleg opgesteld worden en zo consequent gehanteerd kunnen worden.

7 Ondersteuningsnoden

Uit de interviews blijkt dat leerkrachten en toezichters een duidelijke nood ervaren aan extra ondersteuning bij conflicthantering op de speelplaats. Deze nood situeert zich op verschillende niveaus, maar wordt vooral gekenmerkt door een sterke vraag naar duidelijkheid, structuur en een gedeelde aanpak binnen het schoolteam die door iedereen gedragen is.

Het meest opvallende is dat duidelijke afspraken en richtlijnen door bijna alle respondenten expliciet worden genoemd als noodzakelijk. Leerkrachten en toezichters geven aan dat het ontbreken van gedeelde afspraken leidt tot onzekerheid bij henzelf en tot gevoelens van onrechtvaardigheid bij leerlingen. Wanneer verschillende volwassenen op een andere manier reageren op gelijkaardige situaties, ontstaat al snel verwarring, wat conflicten net kan versterken in plaats van oplossen. Een gedeelde en herkenbare aanpak wordt daarom gezien als een belangrijke voorwaarde voor effectieve conflicthantering *(Roache & Lewis, 2011)*.

Daarnaast wordt ook het belang van overleg en samenwerking binnen het team sterk benadrukt. Verschillende respondenten geven aan dat het bespreken van situaties met collega's helpt om tot een meer consistente aanpak te komen en om beter inzicht te krijgen in de noden van leerlingen. Deze nood aan overleg hangt nauw samen met de vraag naar kennis over individuele leerlingen en hun achtergrond, aangezien dit volgens enkele respondenten kan bijdragen aan een meer gerichte en begripvolle aanpak van conflicten.

Deze bevindingen sluiten nauw aan bij de literatuur, waarin wordt benadrukt dat handelingsverlegenheid bij leerkrachten vaak voortkomt uit een gebrek aan duidelijke richtlijnen, opleiding en gezamenlijke reflectie *(Lewis et al., 2011).* Het belang van een gedeelde visie binnen het schoolteam wordt in de literatuur sterk benadrukt, aangezien consistent handelen bijdraagt aan een gevoel van veiligheid en rechtvaardigheid bij leerlingen *(Roache & Lewis, 2011).*

8 Inbreng van leerlingen

Om de inbreng van leerlingen mee te nemen in deze bachelorproef werden klasgesprekken met verschillende leefgroepen gehouden alsook individuele gesprekken met verschillende leerlingen. Hierin kwamen volgende zaken zeer duidelijk en frequent aan bod:

- De leerlingen hebben niet het gevoel dat er voor hen een veilige plaats is om heen te gaan wanneer ze tot rust willen komen. Er is een plaats in de eetzaal, maar deze wordt door hen niet als veilig ervaren omdat er ramen zijn die uitkijken op de speelplaats.
- De regels worden niet door elke leerkracht en toezichter op dezelfde manier gehanteerd. Hiermee is een sterke link duidelijk met de interviews aangezien alle respondenten duidelijk aangeven dat er geen uniforme regels zijn die door iedereen gekend zijn en gevolgd worden. Een regel die door de leerlingen het meest aangehaald wordt is de volgende: het wel of niet moeten aandoen van een jas/trui bij welke weersomstandigheden. Over deze regel heerst het meest onduidelijkheid bij de leerlingen. Ook de regels over het gebruik van het spelmateriaal zijn voor een aantal leerlingen niet duidelijk genoeg.
- De leerlingen geven sterk aan dat ze niet het gevoel hebben dat ruzies consequent opgelost en opgevolgd worden. Ze hebben er nood aan dat er naar hen geluisterd wordt, maar dit ervaren ze in de aanpak van toezichters en leerkrachten zelden tot nooit. De meeste leerlingen geven aan dat ze graag hulp van een volwassene hebben bij het oplossen van conflicten, maar dat sommige toezichters of leerkrachten hier niet altijd aanspreekbaar voor zijn. Dit zorgt bij de kinderen voor frustratie.

9 Samenvatting

Uit de resultaten komen enkele duidelijke aandachtspunten naar voor die van belang kunnen zijn bij het ontwerp. Zo valt het op dat leerkrachten en toezichters zich vooral onzeker voelen bij conflicten met sterke emotionele reacties, waarbij leerlingen moeilijk aanspreekbaar zijn. Dit vraagt om concrete ondersteuning rond emotieregulatie bij leerlingen en het omgaan met extreem emotioneel gedrag voor leerkrachten en toezichters.

Daarnaast is er een duidelijk verschil tussen de gewenste en de effectieve aanpak die zichtbaar is in de praktijk: hoewel men wil inzetten op gesprek en oplossingen, worden conflicten in de praktijk vaak snel stopgezet. Dit wijst op de nood aan een haalbare aanpak die door iedereen gehanteerd kan worden bij het oplossen van conflicten op de speelplaats.

Verder wordt het belang van duidelijke afspraken en een uniforme werkwijze binnen het team zeer sterk aangegeven. Alle respondenten geven aan dat hier de grootste ondersteuningsnood ligt. Tot slot blijkt dat leerlingen momenteel weinig betrokken worden bij het oplossen van conflicten, wat kansen biedt om hun actieve rol te versterken.

10 Ontwerpeisen

Na een eerste analyse van de resultaten van het onderzoek werd een lijst met ontwerpeisen opgesteld. Deze neemt zo veel mogelijk van de aandachtspunten in rekening die aan bod kwamen bij de interviews, klasgesprekken en observaties.

Ontwerpeisen	**Verantwoording**
Het ontwerp geeft het team de ruimte om duidelijke, concrete en gedeelde richtlijnen voor conflicthantering op de speelplaats te formuleren.	**Interviews**: sterke nood aan duidelijkheid en uniforme aanpak. **Observaties**: veel verschillen in aanpak tussen toezichters en leerkrachten onderling. **Literatuur**: consistent handelen verhoogt veiligheid en rechtvaardigheid *(Roache & Lewis, 2011).* Ook binnen de benadering van Nieuwe Autoriteit is een gezamenlijke, schoolbrede aanpak essentieel *(Omer & Lebowitz, 2016)*.
Het ontwerp bevat een praktisch en snel toepasbaar stappenplan voor conflicten.	**Observaties**: conflicten worden vaak snel stopgezet zonder verdere opvolging. **Interviews**: intentie tot gesprek is er wel, maar tijdsdruk (en andere factoren) verhindert dit. **Literatuur**: de speelplaats is een minder gestructureerde context waarin snelle, haalbare ondersteuning nodig is *(Pellegrini & Blatchford, 2002)*. Praktische tools zoals stappenplannen en fiches ondersteunen leerkrachten en toezichters in zulke situaties *(Jones & Bouffard, 2012)*.
Het ontwerp biedt handvaten voor het omgaan met emotioneel geladen conflicten.	**Interviews**: grote onzekerheid bij omgaan met conflicten waarbij emoties hoog oplopen (tot 9/10 belasting). **Observaties**: conflicten rond emotieregulatie komen het vaakst voor.

Het ontwerp stimuleert dat leerlingen actief betrokken worden bij het oplossen van conflicten.	**Observaties**: leerlingen nemen zelden zelf het initiatief om een conflict op te lossen. **Leerlingenbevraging**: sterke afhankelijkheid van volwassenen. **Literatuur**: conflicten zijn leermomenten waarin leerlingen sociale vaardigheden kunnen ontwikkelen *(Durlak et al., 2011; CASEL, 2020)*. Peer mediation toont dat leerlingen, mits begeleiding, een actieve rol kunnen opnemen in conflicthantering en daardoor verantwoordelijkheid leren dragen *(Johnson & Johnson, 2005; KDG, Leer kinderen om hun conflicten zelf op te lossen).*
Het ontwerp bevat herstelgerichte aanpakken en tools/handvaten voor het opvolgen van conflicten.	**Observaties**: weinig herstel of opvolging zichtbaar. **Interviews**: wens om gesprekken en herstel te doen is sterk aanwezig.
Het ontwerp bevat handvaten rond het creëren en organiseren van een veilige plek op school waar leerlingen tot rust kunnen komen.	**Leerlingenbevraging**: huidige plek wordt niet als veilig ervaren. **Literatuur**: wanneer leerlingen emoties leren reguleren, is een veilige en ondersteunende omgeving belangrijk *(CASEL, 2020)*. Een speelplaats waar veiligheid en welbevinden centraal staan, draagt ook bij aan een positief schoolklimaat *(Durlak et al., 2011)*.

Discussie en conclusie

1 Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag van dit praktijkonderzoek is: “Hoe kunnen leerkrachten en toezichters op basisschool De Spiegel ondersteund worden bij het oplossen van conflicten op de speelplaats?”

Op basis van de resultaten van het onderzoek kan gesteld worden dat het team vooral nood heeft aan ondersteuning op drie niveaus:

1. structuur en gedeelde afspraken,
2. concrete en haalbare tools,
3. ruimte voor overleg en afstemming binnen het team.

De deelvragen tonen aan dat conflicten op de speelplaats voornamelijk gaan over spelregels, materiaalgebruik en emotieregulatie, wat overeen komt met de literatuur rond conflicten op de speelplaats. Daarnaast blijkt dat leerkrachten en toezichters vaak snel ingrijpen om rust te herstellen, zonder verdere opvolging. Dit bevestigt het verschil tussen intentie (herstelgericht werken) en praktijk (snelle interventies), zoals ook beschreven in de literatuur *(Lewis et al., 2011)*.

Een belangrijke bevinding is de sterke afhankelijkheid van volwassenen: leerlingen lossen conflicten zelden zelfstandig op. Dit wijst op een gemiste kans binnen sociaal-emotioneel leren (SEL), waar conflicten net leermomenten kunnen zijn.

Verder komt zeer duidelijk naar voor dat er een gebrek is aan een gedeelde visie en consistente aanpak. Zowel leerkrachten als leerlingen ervaren hierdoor onduidelijkheid en soms zelfs onrechtvaardigheid. Deze bevinding sluit rechtstreeks aan bij onderzoek dat het belang van consistent handelen benadrukt voor een positief schoolklimaat *(Roache & Lewis, 2011)*.

2 Feedback

De feedback van het team op het adviesrapport bevestigt een sterke nood aan structuur en overleg, aangezien deze feedback op verschillende vlakken heel uiteenlopend is.

Op het 4-ladenmodel werd veel positieve feedback gegeven, al wordt hierbij ook vaak de vraag gesteld hoe dit concreet zou worden opgevolgd/geregistreerd, wie bepaalt binnen welke lade bepaalde voorvallen vallen en of de invulling hiervan zou moeten verschillen tussen oudere en jongere leerlingen. Om tegemoet te komen aan deze feedback lijkt het belangrijk om de invulling van het model gezamenlijk binnen het team vast te leggen, zodat er meer duidelijkheid en consistentie ontstaat in de toepassing ervan. Ook kan overwogen worden om binnen het team een vaste contactpersoon of “expert” rond conflicthantering aan te stellen die ondersteuning biedt bij registratie, opvolging en bepalen van maatregelen in de praktijk.

Een volgend aspect van het adviesrapport waarover de meningen verdeeld zijn is het conflictenlogboek. Dit wordt enerzijds door een aantal leerkrachten gezien als waardevol en een systeem dat alle partijen veel context kan bieden over bepaalde situaties, maar anderzijds wordt dit ook door een aantal leerkrachten gezien als extra planlast. Ook hier wordt de vraag gesteld wie dit dan opvolgt en op welke manier. Om rekening te houden met deze feedback zou het conflictenlogboek vereenvoudigd kunnen worden tot een laagdrempelig registratiesysteem dat enkel gebruikt wordt bij terugkerende of ernstige conflicten. Hierdoor blijft de opvolging haalbaar binnen de dagelijkse schoolpraktijk en wordt onnodige planlast beperkt. Daarnaast kan ervoor gekozen worden om de opvolging te laten verlopen via een vaste contactpersoon, zorgleerkracht of werkgroep binnen de school, zodat de verantwoordelijkheid niet volledig bij individuele leerkrachten of toezichters terechtkomt. Een digitaal gedeelde registratievorm kan de toegankelijkheid en bruikbaarheid van het systeem vergroten.

Een derde element uit het adviesrapport waarop veel feedback kwam is de rustplek. Deze wordt ook helemaal anders ervaren door een aantal leerkrachten dan door de leerlingen. De leerlingen gaven tijdens het onderzoek duidelijk aan dat ze een veilige rustplek missen en de huidige ook niet als veilig ervaren. Verschillende leerkrachten geven aan dat dit wel goed uitgewerkt is en elke leerling die dit nodig heeft een individuele rustplek heeft ergens in het schoolgebouw. Echter is er dus wel een sterke nood aan een meer “gemeenschappelijke” rustplek waar ook kinderen heen kunnen die geen vaste rustplek hebben gekregen. Dit past ook binnen het principe van zelfregulatie. Dit werd ook aangegeven door een aantal leerkrachten, dus ook hier heerst verdeeldheid. Binnen het gegeven van de rustplek wordt ook de vraag gesteld of er een veilige/”groene” leerkracht zou moeten worden aangeduid die een ondersteunende rol opneemt binnen de plek. Om tegemoet te komen aan deze feedback zou het adviesrapport verder aangepast kunnen worden door sterker in te zetten op een gezamenlijke en laagdrempelige rustplek die toegankelijk is voor alle leerlingen. Hierbij lijkt het belangrijk om leerlingen actief te betrekken bij de concrete uitwerking van deze plek, zodat deze beter aansluit bij hun veiligheidsgevoel en noden. Het aanstellen van een vaste “groene” of veilige leerkracht die toezicht houdt op de rustplek en leerlingen ondersteunt bij het gebruik ervan, kan hierbij zorgen voor meer structuur, veiligheid en consistentie. Tegelijk blijft het belangrijk dat de rustplek ook ruimte biedt voor zelfstandige emotieregulatie en niet ervaren wordt als een straf- of controleplek.

Een laatste aspect waarop veel feedback kwam is het principe van peer mediation. Hierbij geven sommige leden van het team aan dat dit niet haalbaar is omdat de leefgroepen (graden) apart spelen waardoor oudere leerlingen dus niet die rol kunnen opnemen voor de jongere leerlingen. Anderen geven aan dat dit net wel sterk past binnen de Freinetvisie en het nemen van verantwoordelijkheid binnen de maatschappij. Opnieuw is dus weer een verdeeldheid van meningen merkbaar. Om rekening te houden met deze feedback zou het adviesrapport kunnen verduidelijken dat peer mediation niet noodzakelijk leefgroepoverschrijdend georganiseerd moet worden. Ook binnen de eigen leefgroepen kunnen leerlingen een bemiddelende of ondersteunende rol opnemen bij conflicten. Daarnaast lijkt het belangrijk om peer mediation stapsgewijs en op kleine schaal uit te testen, zodat kan nagegaan worden wat haalbaar is binnen de specifieke context van de school. De verdeelde meningen rond dit principe tonen opnieuw aan dat verdere dialoog en gezamenlijke afstemming binnen het team noodzakelijk zijn om te bepalen welke vormen van leerlingparticipatie aansluiten bij zowel de Freinetvisie als de praktische organisatie van de school.

3 Algemene conclusie

Dit praktijkonderzoek vertrok vanuit de vraag hoe leerkrachten en toezichters van Freinetschool De Spiegel beter ondersteund kunnen worden bij conflicthantering op de speelplaats. Uit het onderzoek blijkt dat er binnen het team een duidelijke nood is aan meer structuur, concrete handvatten en een gedeelde visie. Hoewel leerkrachten herstelgericht en verbindend willen werken, blijkt dit in de praktijk niet altijd haalbaar door tijdsdruk, emotioneel geladen situaties en een gebrek aan uniforme afspraken. Vooral de verdeeldheid binnen het team kwam sterk naar boven binnen dit onderzoek. Ook leerlingen geven aan nood te hebben aan meer duidelijkheid, inspraak en een veilig gevoel op de speelplaats.

Het ontwikkelde adviesrapport heeft bijgedragen aan het aanpakken van dit praktijkprobleem door een eerste concrete en theoretisch onderbouwde basis aan te bieden voor conflicthantering op de speelplaats. Daarnaast zorgde de feedback van leerkrachten ervoor dat duidelijk werd welke onderdelen haalbaar en bruikbaar worden ervaren en welke nog verdere uitwerking vragen. De uiteenlopende meningen binnen het team tonen vooral aan dat verdere dialoog en gezamenlijke visievorming noodzakelijk zijn.

Er kan geconcludeerd worden dat dit onderzoek het praktijkprobleem niet volledig oplost, maar wel een belangrijke eerste stap vormt richting een meer gedragen, consequente en herstelgerichte aanpak van conflicthantering binnen de school.

4 Sterktes en beperkingen

4.1 Sterktes

Een belangrijke sterkte van dit onderzoek is het gebruik van methodologische triangulatie. Door observaties, interviews en literatuurstudie te combineren, ontstaat er een heel genuanceerd beeld van de situatie.

Daarnaast werden zowel leerkrachten als leerlingen betrokken, wat zorgt voor een meer volledig perspectief. Vooral de inbreng van leerlingen biedt waardevolle inzichten die anders vaak onderbelicht blijven.

Tot slot ligt de sterkte van dit onderzoek ook in het ontwerpgerichte doel van het onderzoek: het resulteert niet enkel in inzichten, maar ook in een concreet en bruikbaar adviesrapport dat afgestemd is op de praktijkcontext en ruimte laat voor verder overleg.

4.2 Beperkingen

Dit onderzoek bevat ook enkele beperkingen. Het vond plaats binnen één specifieke schoolcontext, waardoor de resultaten niet zomaar te generaliseren zijn naar andere scholen.

Daarnaast kunnen observaties beïnvloed zijn door de aanwezigheid van de onderzoeker en blijven interviews ook afhankelijk van subjectieve percepties.

Een bijkomende beperking is dat het adviesrapport nog niet volledig geïmplementeerd en geëvalueerd werd in de praktijk. Hierdoor kan het effect op lange termijn nog niet vastgesteld worden. Dit hing natuurlijk af van de ruimte die het team hiervoor had, dus kon er slechts 1 feedbackronde doorgaan om het adviesrapport te bespreken.

Tot slot toont de verdeelde feedback van leerkrachten aan dat het ontwikkelen van tools slechts een eerste stap is; draagvlak creëren voor het ontwerpen van een gedeelde visie binnen een team vraagt uiteraard tijd en zal ook een proces zijn.

5 Suggesties voor praktijk en toekomstig onderzoek

Voor de praktijk lijkt het vooral belangrijk om verder in te zetten op overleg en gezamenlijke visievorming binnen het schoolteam. Het adviesrapport kan hierbij gebruikt worden als een vertrekpunt om samen concrete afspraken te maken rond conflicthantering, opvolging en herstelgericht werken. Daarnaast lijkt het zinvol om bepaalde onderdelen, zoals het 4-ladenmodel, verder te concretiseren met voorbeelden en afspraken afgestemd op verschillende leeftijdsgroepen. Ook het aanstellen van een vaste contactpersoon of werkgroep rond conflicthantering kan ondersteuning bieden bij de opvolging en implementatie van de voorgestelde aanpakken.

Verder is het belangrijk om leerlingen actief te blijven betrekken bij het vormgeven van initiatieven zoals de rustplek, zodat deze beter aansluiten bij hun noden en veiligheidsgevoel. Ook kan onderzocht worden welke vormen van leerlingparticipatie haalbaar zijn binnen de specifieke schoolcontext.

Voor toekomstig onderzoek zou het interessant zijn om na te gaan hoe het adviesrapport en de voorgestelde aanpakken functioneren wanneer ze effectief gedurende langere tijd geïmplementeerd worden binnen de schoolpraktijk. Daarnaast kan verder onderzocht worden hoe conflicthantering best afgestemd wordt op verschillende leeftijdsgroepen en hoe ondersteuningsinstrumenten, zoals een conflictenlogboek, haalbaar gehouden kunnen worden zonder extra planlast te veroorzaken.

Bronnenlijst

Angrosino, M. (2007). *Doing ethnographic and observational research*. SAGE Publications.

CASEL. (2020). *What is social and emotional learning?* https://casel.org/fundamentals-of-sel/

Carter, N., Bryant-Lukosius, D., DiCenso, A., Blythe, J., & Neville, A. (2014). The use of triangulation in qualitative research. *Oncology Nursing Forum, 41*(5), 545–547.

Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development, 82*(1), 405–432.

Fronius, T., Persson, H., Guckenburg, S., Hurley, N., & Petrosino, A. (2016). *Restorative justice in U.S. schools: A research review*. WestEd.

Gewenst gedrag op school. Een 4-lademodel. (z.d.). https://pro.g-o.be/themas/communicatie/go-brochures-en-publicaties/publicaties/gewenst-gedrag-op-school-een-4-lademodel/

Gill, P., Stewart, K., Treasure, E., & Chadwick, B. (2008). Methods of data collection in qualitative research: Interviews and focus groups. *British Dental Journal, 204*(6), 291–295.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2005). Teaching students to be peacemakers. *Educational Psychology Review, 17*(4), 409–426.

Jones, S. M., & Bouffard, S. M. (2012). Social and emotional learning in schools. *Social Policy Report, 26*(4), 1–22.

Klasse. (2026, 13 januari). *Hoe gebruik je het 4-lademodel correct?* https://www.klasse.be/71186/4lademodel-hoe-gebruik-je-het-correct/

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing* (3rd ed.). SAGE Publications.

Leer kinderen om hun conflicten zelf op te lossen. (z.d.). *Refters & Speelplaatsen - KDG*. https://reftersenspeelplaatsen.kdg.be/leer-kinderen-om-hun-conflicten-zelf-op-te-lossen

Lewis, R., Roache, J., & Romi, S. (2011). Coping styles as mediators of teachers' classroom management techniques. *Teaching and Teacher Education, 27*(7), 1028–1037.

McCluskey, G., Lloyd, G., Kane, J., Riddell, S., Stead, J., & Weedon, E. (2019). Restorative practices in schools: Current practices, future directions. *Educational Review, 71*(2), 1–20.

Omer, H. (2011). *The new authority: Family, school, and community*. Cambridge University Press.

Omer, H., & Lebowitz, E. R. (2016). *Treating childhood and adolescent aggression through nonviolent resistance: A parent's guide*. Wiley.

Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2016). *Praktijkonderzoek in de school* (3de ed.). Coutinho.

Van der Pol, M., Van Acker, R., & Van Petegem, K. (2019). Verbindend gezag en nieuwe autoriteit in scholen. *Pedagogische Studiën, 96*(3), 201–215.

Van Laere, M. (2025, 17 januari). *Na een conflict met een leerling: straffen of herstellen?* Klasse. https://www.klasse.be/80661/conflict-straffen-of-herstellen-hergo/

Webster, J., & Watson, R. T. (2002). Analyzing the past to prepare for the future: Writing a literature review. *MIS Quarterly, 26*(2), 13–23.

Bijlagen

1 Bijlage 1 - Kijkkader literatuur

Deelvraag Op welke manier ondersteunt conflicthantering het sociaal-emotioneel leren en welbevinden van leerlingen (en leerkrachten/toezichters)?		**Bronnenonderzoek**
1	*In hoeverre moeten conflicten benaderd worden als leerkansen in plaats van louter als storingen of overtredingen?* **Toelichting**: Conflicten ondersteunen SEL wanneer ze niet enkel gestopt of bestraft worden, maar begeleid worden als leerproces waarbij leerlingen leren reflecteren, communiceren en omgaan met emoties.	Conflicten zijn niet per definitie negatief en kunnen bijdragen aan sociale en emotionele ontwikkeling wanneer ze constructief worden begeleid. Louter sanctioneren verhindert leer- en groeikansen (1.1; 1.5).
2	*In hoeverre dragen conflictsituaties bij aan de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden bij leerlingen?* **Toelichting**: Conflicthantering draagt bij aan SEL wanneer leerlingen vaardigheden oefenen zoals emotieregulatie, empathie, perspectief nemen en probleemoplossend denken.	Conflictsituaties bieden concrete oefenkansen voor het herkennen en reguleren van emoties, het tonen van empathie en het zoeken naar oplossingen, wat kernvaardigheden zijn binnen SEL (1.5).
3	*Welke invloed heeft conflicthantering op het welbevinden van leerlingen en volwassenen en op het schoolklimaat?* **Toelichting**: Conflicthantering ondersteunt het welbevinden wanneer leerlingen en volwassenen zich gehoord, veilig en rechtvaardig behandeld voelen.	Een constructieve aanpak van conflicten heeft een positieve invloed op het schoolklimaat en het welbevinden van zowel leerlingen als leerkrachten en toezichters (1.1; 1.4; 1.5).

Deelvraag Welke kenmerken maken ondersteuningsvormen voor leerkrachten en toezichters bij conflicthantering effectief?		**Bronnenonderzoek**
1	*In hoeverre dragen duidelijke afspraken en een gedeelde visie bij aan effectieve ondersteuning van leerkrachten en toezichters?* **Toelichting**: Ondersteuning is effectief wanneer ze zorgt voor duidelijke afspraken en een gedeelde manier van handelen binnen het schoolteam.	Het ontbreken van uniformiteit leidt tot verwarring en gevoelens van onrechtvaardigheid bij leerlingen. Een gedeelde visie en duidelijke richtlijnen zijn daarom essentieel (1.4; 1.8).
2	*In hoeverre vergroten concrete handvatten en stappenplannen de handelingsbekwaamheid van leerkrachten en toezichters?* **Toelichting**: Ondersteuning is effectief wanneer leerkrachten en toezichters concrete stappen en handvatten krijgen om conflicten te begeleiden.	Effectieve conflicthantering bestaat uit het begrenzen van gedrag, de-escaleren van emoties, luisteren naar perspectieven en begeleiden naar herstel. Ondersteuning die hierop inspeelt vergroot het zelfvertrouwen van volwassenen (1.4; 1.8).
3	*Welke rol spelen professionalisering en gezamenlijke reflectie bij het versterken van conflicthantering door volwassenen?* **Toelichting**: Ondersteuning is effectief wanneer er ruimte is voor vorming, overleg en gezamenlijke reflectie.	Handelingsverlegenheid ontstaat vaak door een gebrek aan opleiding en reflectiemomenten. Professionalisering, praktische tools en teamreflectie versterken de aanpak van conflicten (1.8).

Deelvraag Welke bestaande aanpakken of "*good practices*" rond conflicthantering blijken duurzaam en effectief te zijn binnen conflicthantering?		**Bronnenonderzoek**
1	*In hoeverre draagt actieve betrokkenheid van leerlingen bij aan duurzame conflicthantering?* **Toelichting**: leerlingen actief betrekken wil zeggen dat ze zelf een actieve rol opnemen in de conflicthantering en deze niet enkel geleid wordt door een volwassene.	Peer mediation toont aan dat leerlingen, mits begeleiding, zelf conflicten kunnen oplossen, wat leidt tot minder agressie en meer verantwoordelijkheid (1.7.1).
2	*In hoeverre is een schoolbreed gedragen aanpak bepalend voor de duurzaamheid van conflicthantering?*	Nieuwe Autoriteit en het 4-lademodel benadrukken gedeelde verantwoordelijkheid, teamafspraken en consistent handelen als voorwaarde voor effectiviteit (1.7.2; 1.7.3).

2 Bijlage 2 – Observatieschema

Doel van de observatie: in kaart brengen van de conflicten op de speelplaats en hoe deze in de praktijk aangepakt worden door leerkrachten en toezichters.
Datum: Tijd: Observator: Ada Zaman Aantal toezichters: Aantal leerkrachten:

2.1 Type conflicten

- Hoeveel conflicten doen zich voor tijdens de observatie?
- Welk type conflicten doen zich voor tijdens de observatie?

Type conflict	Instrumenteel	Relationeel	Communicatief	Emotieregulatie
Aantal (turven)				

2.2 Moment van ontstaan

- Wanneer ontstaat het conflict?

Moment	Begin van pauze	Midden van pauze	Einde van pauze
Aantal (turven)			

2.3 Wie grijpt in?

- Wie neemt initiatief om in te grijpen tijdens het conflict?

Wie?	Leerkracht	Toezichter	Leerling	Niemand
Aantal (turven)				

2.4 Manier van ingrijpen

- Hoe wordt het conflict aangepakt?

Aanpak	**Aantal (turven)**	**Opmerkingen**
Conflict enkel stoppen		
Gesprek met betrokken leerlingen		
Samen naar oplossingen zoeken		
Consequentie opleggen		
Conflict wordt genegeerd		

3 Bijlage 3 – voorgestructureerde interviewleidraad

3.1 Inleiding

Hallo

Bedankt dat u vandaag de tijd wil nemen om deel te nemen aan dit interview over conflicthantering op de speelplaats van De Spiegel. Ik ben Ada, student binnen de opleiding lager onderwijs en ik voer dit onderzoek uit in het kader van mijn bachelorproef.

Ik geef graag eerst kort wat uitleg over het doel van dit interview. Binnen De Spiegel is er een duidelijke aandacht voor welbevinden, samenwerking en samenleven. Tegelijk wordt ervaren dat het omgaan met conflicten op de speelplaats niet altijd vanzelfsprekend is. Conflicten ontstaan vaak spontaan tijdens de pauzemomenten en vragen in de praktijk om snelle en doordachte reacties. Met dit onderzoek wil ik in kaart brengen hoe conflicten op de speelplaats momenteel worden ervaren en aangepakt, en welke noden of ondersteuningsbehoeften er leven bij leerkrachten en toezichters.

Om hier een goed beeld van te krijgen, neem ik individuele interviews af. In dit gesprek ben ik vooral geïnteresseerd in uw persoonlijke ervaringen, uw manier van werken en uw kijk op conflicthantering op de speelplaats. Uw inzichten zijn erg waardevol en helpen om later gerichte handvatten te formuleren die aansluiten bij de werking en visie van de school.

Ik wil graag benadrukken dat er geen juiste of foute antwoorden zijn. Het gaat om uw beleving en uw perspectief. Alles wat u vandaag deelt, wordt vertrouwelijk behandeld en geanonimiseerd verwerkt in de bachelorproef. Het interview wordt opgenomen zodat ik het gesprek nadien correct kan uitwerken, maar enkel ikzelf heb toegang tot deze opname. De gegevens worden niet gedeeld met derden en worden veilig bewaard.

Praktisch nog even dit: u bent niet verplicht om elke vraag te beantwoorden. Als er vragen zijn waarbij u zich minder comfortabel voelt, mag u dat gerust aangeven. Het interview is opgevat als een open gesprek en u mag altijd iets aanvullen of verduidelijken wanneer u dat nodig vindt.

Heeft u op dit moment nog vragen over het interview of het onderzoek? Dan vraag ik u om uw gsm even op stil te zetten, en dan kunnen we rustig van start gaan.

3.2 Leidraad

1. Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?
2. Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?
3. Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?
    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot
4. Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?
5. Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?
    a. Meerdere keren per pauze
    b. Dagelijks
    c. Enkele keren per week
    d. Zelden
6. Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?
    a. Ruzies over materiaal of spelregels
    b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
    c. Misverstanden of woordenwisselingen
    d. Extreme emotionele reacties
7. Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?
    a. Begin van de pauze
    b. Midden van de pauze
    c. Einde van de pauze
    d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
    e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?

    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.
9. Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?
10. Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?
    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.
12. Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?
    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.
14. Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?
15. Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?
    a. Vaak
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
16. Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?
17. In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?
    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund.
18. Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega’s
    d. Vorming of nascholing
    e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
    f. …
19. Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?
20. Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?

4 Bijlage 4 – Transcriptie interviews

INTERVIEW 1

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**

Ik ben toezichter op de speelplaats tijdens de middagspeeltijden.

2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
   4 keer per week
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Ik geef een score van 8 op 10.
4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   Wanneer de kinderen hun fantasie gebruiken om kampen te bouwen en spelletjes te verwinnen waarbij ze zoveel mogelijk kinderen betrekken.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
   a. Begin van de pauze
   b. Midden van de pauze
   c. Einde van de pauze
   d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
   e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

   Ik geef een score van 3 op 10.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**
   De kinderen aanspreken en luisteren naar hun kanten van het verhaal. Indien ze zelf niet tot een oplossing komen, grijp ik verder in naargelang de situatie.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.**

    Ik geef een score van 7 op 10.

12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**

   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.**

   Ik geef een score van 9 op 10.

14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**

   Wanneer kinderen overprikkeld zijn. Op dat moment is het soms beter om hen uit de situatie te halen en op een later moment het conflict te bespreken. Sommige kinderen roepen “dat is oneerlijk” wanneer ik een conflict eens anders aanpak, ze hebben echt nood aan een structuur bij het oplossen van ruzies.

15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**

   a. Vaak
   b. Soms
   c. Zelden
   d. Nooit

   Zeker aan het begin van het schooljaar wanneer je de kinderen nog niet goed kent.

16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**

   De klas is een gesloten ruimte. Op de speelplaats is er veel meer vrijheid waardoor ook steeds meerdere kinderen betrokken zijn bij een conflict. Ieder heeft dan ook zijn eigen kant van het verhaal.

17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**

   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

   Ik geef een score van 7 op 10.

18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**

   a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
   b. Concrete tools of stappenplannen
   c. Overlegmomenten met collega’s
   d. Vorming of nascholing
   e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
   f. …

19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**

   Ik zou graag kennis hebben over alle kinderen hun problematiek en vaker overleggen met collega’s over mijn aanpak.

20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**

   /

INTERVIEW 2

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**

   Op school vervul ik de rol van toezichter en begeleider. Ik sta in voor het toezicht op de leerlingen en bied hen ondersteuning waar nodig.

2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**

   Ik werk 22 uur per week. Tijdens mijn werkuren houd ik toezicht op de speelplaats tijdens de middagpauze (12.00 uur – 13.30 uur) en tijdens de avondopvang (15.30 uur – 18.00 uur). Na het middagmaal ga ik met leefgroep 4 of leefgroep 5 naar het park.

3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Ik geef het toezicht op de speelplaats een score van 8 op 10. Ik ervaar het toezicht over het algemeen als vlot.
4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**

   Ik vind het fijn om met de leerlingen in contact te komen en hen te begeleiden tijdens hun speeltijd. Het is positief om te zien dat de leerlingen zich ontspannen en plezier maken op de speelplaats. Daarnaast vind ik het belangrijk dat ik kan bijdragen aan een veilige en aangename schoolomgeving.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
    a. Meerdere keren per pauze
    b. Dagelijks
    c. Enkele keren per week
    d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
    a. Ruzies over materiaal of spelregels
    b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
    c. Misverstanden of woordenwisselingen
    d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
    a. Begin van de pauze
    b. Midden van de pauze
    c. Einde van de pauze
    d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
    e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

   Ik geef een score van 3 op 10.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**

   Wanneer ik een conflict op de speelplaats zie ontstaan, probeer ik eerst rustig tussen te komen en de leerlingen aan te spreken. Ik luister naar beide partijen en probeer het conflict op een rustige manier op te lossen door hen te laten praten of door duidelijke afspraken te maken.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.**

   Ik geef een score van 8 op 10.
12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.**

Ik geef een score van 8 op 10.

14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**
    Het moeilijkste aan het omgaan met conflicten op de speelplaats is het snel en correct inschatten van de situatie en ervoor zorgen dat het conflict niet verder escaleert. Soms is het een uitdaging om alle leerlingen rustig te houden en een oplossing te vinden die voor iedereen aanvaardbaar is.
15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**
    a. Vaak
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**
    Ik sta enkel in voor toezicht op de speelplaats en niet in de klas. Conflicten op de speelplaats verlopen vaar sneller en zijn minder gestructureerd dan conflicten in een klasomgeving, omdat er meer leerlingen aanwezig zijn en situaties onverwacht kunnen ontstaan.
17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

    Ik geef een score van 8 op 10.
18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega's
    d. Vorming of nascholing
    e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
    f. …
19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**
    Duidelijke afspraken, goede communicatie tussen collega's en leerlingen en voldoende ondersteuning bij moeilijke situaties kunnen volgens mij een positief verschil maken bij het oplossen van conflicten op de speelplaats. Daarnaast kan een consequente aanpak bijdragen aan een rustige speelomgeving.

20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**
    Ik vind het belangrijk dat er een goede samenwerking is tussen collega's en dat er duidelijke richtlijnen zijn bij het omgaan met conflicten op de speelplaats. Daarnaast is een rustige en veilige speelomgeving essentieel voor het welzijn van de leerlingen.

INTERVIEW 3

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**
   Leerkracht 4e leefgroep
2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
   60 minuten
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Ik geef een score van 9 op 10.

4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   De ontspannen sfeer, de kinderen op een andere manier zien en informeel overleg met de collega's.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
   a. Begin van de pauze
   b. Midden van de pauze
   c. Einde van de pauze
   d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
   e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
   a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.
   Ik geef een score van 7 op 10.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**
   Ingrijpen voor de conflicten escaleren en goed gedrag stimuleren.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen

11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.
    Ik geef een score van 7 op 10.
12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**
    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.
    Ik geef een score van 7 op 10
14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**
    Kinderen die extreem gedrag vertonen en daardoor niet in de mogelijkheid zijn om te praten bij het oplossen van een conflict.
15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**
    a. Vaak
    b. Soms

c. Zelden
d. Nooit

16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**
De emoties lopen hoger op door het spelen.
17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

Ik geef een score van 9 op 10 omdat we elkaar binnen het team helpen.

18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega's
    d. Vorming of nascholing
    e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
    f. …
19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**
Meer ruimte voor de kinderen.
20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**
/

INTERVIEW 4

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**
Ik ben klastitularis van de 4de leefgroep, graadklas 3e en 4e leerjaar.
2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
2 maal per week.
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

Ik geef een score van 7 op 10.

4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
Ik kan de kinderen observeren in hun spel en omgang met anderen. Ik vind het fijn om even buiten te zijn.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
    a. Meerdere keren per pauze
    b. Dagelijks
    c. Enkele keren per week
    d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
    a. Ruzies over materiaal of spelregels
    b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
    c. Misverstanden of woordenwisselingen
    d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
    a. Begin van de pauze
    b. Midden van de pauze
    c. Einde van de pauze
    d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
    e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**

   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

Ik geef een score van 7 op 10, de conflicten vragen veel energie om op te lossen.

9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**

Zo snel mogelijk ingrijpen en kinderen naar de klas sturen om af te koelen. Daarna ga ik met hen in gesprek.

10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.

Ik geef een score van 6 op 10, meestal wel en soms niet.

12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.**

Ik vind dit heel moeilijk dus ik denk dat ik een 4 zou geven.

14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**

Ik vind het moeilijkst om constructief naar een oplossing te zoeken.

15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**
    a. Vaak
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**

In de klas is veel meer structuur.

17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

Ik geef een 8 op 10. Ik kan altijd op collega's rekenen.

18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega's
    d. Vorming of nascholing
    e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
    f. …
19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**

Duidelijke structuren die altijd dezelfde zijn, zodat kinderen voelen dat elk conflict objectief beoordeeld wordt volgens eenzelfde stramien.

20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**

/

INTERVIEW 5

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**
   Ik ben leerkracht van de 5de leefgroep, dat is het vijfde en zesde leerjaar.
2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
   2 keer per week een kwartier en tijdens het eetmaal van de klas.
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Ik geef een score van 8 op 10. Ik ervaar weinig negatieve aspecten aan mijn toezichten omdat de 5de leefgroep steeds apart speelt van de andere klasgroepen.
4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   Het contact met de kinderen, het buiten kunnen zijn.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
   a. Begin van de pauze
   b. Midden van de pauze
   c. Einde van de pauze
   d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
   e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

   Ik geef een score van 2 op 10. Ik ervaar dit bijna niet als belastend.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**
   Ik grijp in en ga in gesprek met alle partijen. Daarna probeer ik een oplossing te zoeken waarmee iedereen akkoord is.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.**

    Ik heb het gevoel dat mijn aanpak altijd goed werkt, daarom geef ik een score van 9 op 10.

12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms

c. Zelden
d. Nooit

13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.**

    Ik geef een score van 9 op 10. Ik voel me hierin heel zeker, maar dat kan ook zijn omdat onze leefgroep altijd apart speelt. Ze komen dus weinig in contact met leerlingen van andere leefgroepen wat ervoor zorgt dat er al veel minder conflicten zijn. Ik ervaar heel wat meer conflicten omtrent het gebruik van sociale media. Die conflicten ontstaan dan thuis en moeten wij in de klas oplossen.
14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**

    Leerlingen die extreem emotioneel reageren waarmee ik op het moment zelf geen gesprek kan voeren. Ik heb het gevoel dat er dan ook weinig opvolging is nadat het conflict heeft plaatsgevonden.
15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**
    a. Vaak
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit

    Dit is enkel bij extreme emotionele reacties.
16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**

    De klas is een omgeving met meer vaste regels. De klas is sterker gestructureerd.
17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

    Ik geef een score van 6 op 10.
18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega's
    d. Vorming of nascholing
    e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
    f. Herinrichten van de speelplaats
19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**

    Duidelijke afspraken die voor iedereen hetzelfde zijn zodat er geen jaloezie ontstaat bij de kinderen.
20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**

    Ik denk dat het echt nodig is om de speelplaats opnieuw in te richten. Deze is nu klein en weinig aantrekkelijk wat ervoor zorgt dat de kinderen sneller verveeld zijn en hierdoor ontstaan de meeste conflicten.

INTERVIEW 6

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**

   Ik ben klasleerkracht van het vijfde en zesde leerjaar.
2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**

   Tijdens het middageten van de kinderen en nog 2 keer een kwartier tijdens de korte speeltijden in de voormiddag.
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

Ik geef een score van 8 op 10.

4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   De kinderen zijn heel ontspannen en kunnen al hun energie loslaten.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden

   Onze kinderen spelen apart van de andere leefgroepen dus ik ervaar heel weinig conflicten omdat iedereen elkaar al heel goed kent.
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
   a. Begin van de pauze
   b. Midden van de pauze
   c. Einde van de pauze
   d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
   e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
   a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.

   Ik geef een score van 1 op 10. Voor mij is dit niet echt belastend.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**
   Ik grijp in door de leerlingen apart te nemen en samen met hen naar een oplossing te zoeken.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.**

    Ik geef een score van 8 op 10.
12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.**

    Ik geef een score van 8 of 9 op 10.
14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**
    Conflicten die op school naar buiten komen, maar eigenlijk thuis ontstaan.
15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**
    a. Vaak

b. Soms
c. Zelden
d. Nooit

Bij conflicten die online (via sociale media) ontstaan.

16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**
    De klas is voor de leerlingen een heel gekende plek, op de speelplaats ervaren ze veel meer vrijheid.
17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

    Ik geef een score van 7 op 10.
18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega's
    d. Vorming of nascholing
    e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
    f. …
19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**
    Duidelijke afspraken zodat iedereen op dezelfde manier kan reageren op bepaalde zaken die gebeuren. Dit is voor de leerlingen ook eerlijker.
20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**
    /

INTERVIEW 7

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**
   Ik ben toezichter bij de leerlingen van de lagere school.
2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
   Ik doe alle middagtoezichten.
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Ik geef een score van 7 op 10.
4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   De kinderen zijn heel vrij tijdens een pauze en gaan aan de slag met hun fantasie wat ervoor zorgt dat ze heel leuke spelletjes bedenken.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
   a. Begin van de pauze

b. Midden van de pauze
c. Einde van de pauze
d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
e. Geen duidelijk patroon merkbaar

8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

Ik geef een score van 4 op 10, maar dit hangt wel af van de situatie.

9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**

Ik ga in gesprek met de leerlingen vanaf dit kan en zoek samen naar een oplossing.

10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.**

Ik geef een score van 7 op 10.

12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.**

Ik geef een score van 8 op 10.

14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**

Kinderen die niet aanspreekbaar zijn na een conflict doordat ze heel emotioneel zijn. Ik weet niet goed hoe ik hiermee moet omgaan.

15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**
    a. Vaak
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**

Een klas is een gesloten ruimte en een speelplaats is veel vrijer. De context is anders.

17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

Ik geef een score van 6 op 10. Voor mij zijn de afspraken niet duidelijk.

18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega's
    d. Vorming of nascholing
    e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
    f. …

19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**
    Duidelijke afspraken voor iedereen en overleggen met collega's om een aanpak of een kind te bespreken zodat iedereen op dezelfde lijn zit.
20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**
    /

INTERVIEW 8

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**
   Ik ben klasleerkracht van de derde leedgroep. Dat is het eerste en tweede leerjaar.
2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
   Ik sta op woensdag en op vrijdag een kwartiertje op de speelplaats.
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Soms 5 op 10 en soms 9 op 10.
4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   De informele contacten met de leerlingen en zien hoe de leerlingen zo opgaan in hun fantasie.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
   a. Begin van de pauze
   b. Midden van de pauze
   c. Einde van de pauze
   d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
   e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

   Ik geef een score van 9 op 10 wanneer het om extreme reacties gaat.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**
   Ik probeer de leerlingen aan te spreken, maar dit lukt niet altijd wanneer ze boos zijn.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze

e. Consequenties opleggen

11. In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?

a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.

Ik geef een score van 8 op 10, maar dit gaat dan over conflicten waarbij geen extreme reacties aan bod komen.

12. Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?

a. Ja, meestal wel
b. Soms
c. Zelden
d. Nooit

13. Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?

a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.

Ik geef een score van 3 op 10 wanneer de kinderen heel extreme reacties tonen.

14. Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?

Extreme emotionele reacties, wanneer ik totaal niet ik gesprek kan gaan met de kinderen.

15. Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?

a. Vaak
b. Soms
c. Zelden
d. Nooit

16. Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?

Een klas is voor de kinderen heel veilig en gestructureerd. Ze komen in de klas ook enkel in contact met leeftijdsgenoten.

17. In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?

a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund

Ik geef sinds dit jaar een score van 8 op 10 omdat er een nieuwe zorgcoördinator op school is.

18. Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?

a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
b. Concrete tools of stappenplannen
c. Overlegmomenten met collega's
d. Vorming of nascholing
e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
f. …

19. Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?

Een herinrichting van de speelplaats, deze is echt onaantrekkelijk voor de leerlingen waardoor ze zich heel snel vervelen en dan ruzie maken. Ook afspraken die bij iedereen op dezelfde manier gevolgd worden zodat er hierover nooit discussie kan ontstaan.

20. Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?

/

INTERVIEW 9

1. Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?

Ik ben leerkracht islamitische godsdienst.

2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
   Ik sta een kwartier per week op de speelplaats.
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Ik geef een score van 5 op 10.

4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   De babbels met de kinderen die je niet vaak kan hebben tijdens de lessen.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
   a. Begin van de pauze
   b. Midden van de pauze
   c. Einde van de pauze
   d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
   e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

   Ik geef een score van 8 op 10.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**
   Ik probeer de kinderen aan te spreken, maar dit lukt vaak niet omdat ze heel heftig kunnen reageren. Soms tonen ze fysieke of verbale agressie.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.**

    Ik geef een score van 4 op 10.
12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.**

    Ik geef een score van 3 op 10.

14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**
    Kinderen die niet met mijn in gesprek kunnen of willen gaan. Ik weet dan niet wat ik moet doen.

15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**
    a. Vaak
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**
    Op de speelplaats zijn veel minder regels dan in de klas.
17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

    Ik geef een score van 6 op 10.
18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega's
    d. Vorming of nascholing
    e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
    f. …
19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**
    Afspraken die voor leerkrachten en kinderen duidelijk zijn. Zo zit iedereen op dezelfde lijn.
20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**
    /

INTERVIEW 10

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**
   Ik ben toezichter tijdens de middag en in de avondopvang.
2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
   4 middagen per week en elke avond voor het begeleiden van de studie.
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Ik geef een score van 8 op 10.
4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   De kinderen komen vaak naar me toe om te vertellen over vanalles en dat vind ik leuk.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties

7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
    a. Begin van de pauze
    b. Midden van de pauze
    c. Einde van de pauze
    d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
    e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

    Ik geef een score van 5 op 10, maar dit hangt ervan af.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**

    Ik probeer de leerlingen apart te zetten en met hen te praten wanneer zij hiervoor klaar zijn.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze
    e. Consequenties opleggen
11. **In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?**
    a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.

    Ik geef een score van 8 op 10.
12. **Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?**
    a. Ja, meestal wel
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
13. **Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.**

    Ik geef een score van 8 op 10. Ik ken de meeste kinderen al goed, dus dat speelt mee.
14. **Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?**

    Kinderen die heel boos zijn en niet weten hoe ze hier rustig mee om kunnen gaan. Ik krijg ze dan vaak niet meteen gekalmeerd.
15. **Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?**
    a. Vaak
    b. Soms
    c. Zelden
    d. Nooit
16. **Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?**

    Op een speelplaats zijn veel minder vaste regels waardoor de leerlingen veel sneller in conflict komen met elkaar.
17. **In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?**
    a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund**

    Ik geef een score van 7 op 10.
18. **Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?**
    a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
    b. Concrete tools of stappenplannen
    c. Overlegmomenten met collega's
    d. Vorming of nascholing

e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
f. …

19. **Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?**
    Heel duidelijke afspraken. Dit kan gaan over stomme dingen zoals “wanneer moet je buiten met een trui of niet”, maar er gewoon voor zorgen dat het antwoord bij iedereen hetzelfde zou zijn.
20. **Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?**
    /

INTERVIEW 11

1. **Kan u kort vertellen wat uw rol is op school?**
   Ik ben leerkracht van de derde leefgroep.
2. **Hoe vaak staat u gemiddeld doorheen de week op de speelplaats tijdens pauzemomenten?**
   Ik sta een kwartier per week op de speelplaats.
3. **Hoe ervaart u het toezicht op de speelplaats in het algemeen?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer moeilijk en 10 = zeer vlot**

   Ik geef een score van 6 op 10.
4. **Wat vindt u fijn of positief aan de momenten op de speelplaats?**
   Even buiten zijn en kunnen babbelen met collega’s.
5. **Hoe vaak komt u in contact met conflicten op de speelplaats?**
   a. Meerdere keren per pauze
   b. Dagelijks
   c. Enkele keren per week
   d. Zelden

   Conflicten doen zich vaak voor bij een toezichter, maar ik moet die dan oplossen.
6. **Welke soorten conflicten ziet u het vaakst op de speelplaats?**
   a. Ruzies over materiaal of spelregels
   b. Uitsluiting of niet mogen meespelen
   c. Misverstanden of woordenwisselingen
   d. Extreme emotionele reacties
7. **Op welke momenten ontstaan conflicten volgens u het vaakst?**
   a. Begin van de pauze
   b. Midden van de pauze
   c. Einde van de pauze
   d. Bij specifieke activiteiten of plaatsen
   e. Geen duidelijk patroon merkbaar
8. **Hoe belastend ervaart u conflicten op de speelplaats?**
   a. **Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet belastend en 10 = zeer belastend.**

   Ik geef een score van 7 op 10.
9. **Wat doet u zelf meestal als u een conflict op de speelplaats ziet ontstaan?**
   Ik babbel met de leerlingen over wat er gebeurde wanneer ze hier klaar voor zijn en ik vind het belangrijk dat ze hun excuses aanbieden, op welke manier dan ook.
10. **Welke aanpak gebruikt u het vaakst om conflicten op te lossen?**
    a. Het conflict onmiddellijk stoppen
    b. De betrokken leerlingen apart nemen en laten vertellen wat er gebeurd is
    c. Samen naar een oplossing zoeken
    d. Afspraken maken voor de rest van de pauze

e. Consequenties opleggen

11. In hoeverre heeft u het gevoel dat uw aanpak werkt?

a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = werkt helemaal niet en 10 = werkt zeer goed.

Ik geef een score van 8 op 10.

12. Heeft u het gevoel dat de conflicten na gebruik van uw aanpak écht opgelost zijn?

a. Ja, meestal wel
b. Soms
c. Zelden
d. Nooit

13. Hoe zeker voelt u zich in het begeleiden van conflicten op de speelplaats?

a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = zeer onzeker en 10 = zeer zeker.

Ik geef een score van 7 op 10. Wanneer leerlingen heel heftig reageren voel ik me minder zeker.

14. Wat vindt u het moeilijkst aan het omgaan met conflicten op de speelplaats?

Extreme emotionele reacties van kinderen waardoor ze niet meer voor rede vatbaar zijn en dus ook niet in gesprek kunnen gaan.

15. Zijn er situaties waarin u twijfelt over hoe u best reageert?

a. Vaak
b. Soms
c. Zelden
d. Nooit

16. Wat maakt conflicten op de speelplaats volgens u anders dan conflicten in de klas?

De speelplaats is heel open, veel vrijer. In de klas is er een vaste structuur die alle leerlingen kennen.

17. In welke mate voelt u zicht ondersteund bij conflicthantering op de speelplaats?

a. Geef een score van 1 tot 10, waarbij 1 = helemaal niet ondersteund en 10 = zeer goed ondersteund

Ik geef een score van 6 op 10. Ik heb niet het gevoel dat afspraken door iedereen op dezelfde manier gevolgd of gehanteerd worden.

18. Welke vormen van ondersteuning zouden volgens u kunnen helpen?

a. Duidelijke afspraken of richtlijnen
b. Concrete tools of stappenplannen
c. Overlegmomenten met collega's
d. Vorming of nascholing
e. Meer tijd of ruimte voor opvolging
f. …

19. Wat zou volgens u echt een verschil kunnen maken in het oplossen van conflicten op de speelplaats?

Duidelijke afspraken die door kinderen en leerkrachten gedragen zijn.

20. Is er nog iets dat u belangrijk vindt om te delen over conflicten of het toezicht op de speelplaats?

/

5 Bijlage 5 – Observaties

OBSERVATIE 1 – OBSERVATIESCHEMA

Doel van de observatie: in kaart brengen van de conflicten op de speelplaats en hoe deze in de praktijk aangepakt worden door leerkrachten en toezichters.
Datum: 12/02/2026 Tijd: 12:30-13:00 Observator: Ada Zaman Aantal toezichters: 1-2 (beide op een andere locatie) Aantal leerkrachten: /

TYPE CONFLICTEN

- Hoeveel conflicten doen zich voor tijdens de observatie?
- Welk type conflicten doen zich voor tijdens de observatie?

Type conflict	Instrumenteel	Relationeel	Communicatief	Emotieregulatie
Aantal (turven)	|| (afspraken)		|	|||

MOMENT VAN ONTSTAAN

- Wanneer ontstaat het conflict?

Moment	Begin van pauze	Midden van pauze	Einde van pauze
Aantal (turven)		||	||||

WIE GRIJPT IN?

- Wie neemt initiatief om in te grijpen tijdens het conflict?

Wie?	Leerkracht	Toezichter	Leerling	Niemand
Aantal (turven)		|||	||	|

MANIER VAN INGRIJPEN

- Hoe wordt het conflict aangepakt?

Aanpak	Aantal (turven)	Opmerkingen
Conflict enkel stoppen	|||	Toezichter haalde leerlingen uit elkaar en ging er niet verder op in.
Gesprek met betrokken leerlingen	||	
Samen naar oplossingen zoeken		
Consequentie opleggen		
Conflict wordt genegeerd	|	

OBSERVATIE 2 – OBSERVATIESCHEMA

Doel van de observatie: in kaart brengen van de conflicten op de speelplaats en hoe deze in de praktijk aangepakt worden door leerkrachten en toezichters.
Datum: 13/02/2026 Tijd: 10:00-10:15 Observator: Ada Zaman Aantal toezichters: / Aantal leerkrachten: 2

TYPE CONFLICTEN

- Hoeveel conflicten doen zich voor tijdens de observatie?
- Welk type conflicten doen zich voor tijdens de observatie?

Type conflict	Instrumenteel	Relationeel	Communicatief	Emotieregulatie
Aantal (turven)	|			||

MOMENT VAN ONTSTAAN

- Wanneer ontstaat het conflict?

Moment	Begin van pauze	Midden van pauze	Einde van pauze
Aantal (turven)		||	|

WIE GRIJPT IN?

- Wie neemt initiatief om in te grijpen tijdens het conflict?

Wie?	Leerkracht	Toezichter	Leerling	Niemand
Aantal (turven)	|||			

MANIER VAN INGRIJPEN

- Hoe wordt het conflict aangepakt?

Aanpak	**Aantal (turven)**	**Opmerkingen**
Conflict enkel stoppen		
Gesprek met betrokken leerlingen	||	
Samen naar oplossingen zoeken	|	
Consequentie opleggen		
Conflict wordt genegeerd		

OBSERVATIE 3 – OBSERVATIESCHEMA

Doel van de observatie: in kaart brengen van de conflicten op de speelplaats en hoe deze in de praktijk aangepakt worden door leerkrachten en toezichters.
Datum: 4/03/2026 Tijd: 10:15-10:30 Observator: Ada Zaman Aantal toezichters: / Aantal leerkrachten: 2

TYPE CONFLICTEN

- Hoeveel conflicten doen zich voor tijdens de observatie?
- Welk type conflicten doen zich voor tijdens de observatie?

Type conflict	Instrumenteel	Relationeel	Communicatief	Emotieregulatie
Aantal (turven)				|

MOMENT VAN ONTSTAAN

- Wanneer ontstaat het conflict?

Moment	Begin van pauze	Midden van pauze	Einde van pauze
Aantal (turven)			|

WIE GRIJPT IN?

- Wie neemt initiatief om in te grijpen tijdens het conflict?

Wie?	Leerkracht	Toezichter	Leerling	Niemand
Aantal (turven)	|			

MANIER VAN INGRIJPEN

- Hoe wordt het conflict aangepakt?

Aanpak	**Aantal (turven)**	**Opmerkingen**
Conflict enkel stoppen		
Gesprek met betrokken leerlingen	|	
Samen naar oplossingen zoeken	|	
Consequentie opleggen		
Conflict wordt genegeerd		

OBSERVATIE 4 – OBSERVATIESCHEMA

Doel van de observatie: in kaart brengen van de conflicten op de speelplaats en hoe deze in de praktijk aangepakt worden door leerkrachten en toezichters.
Datum: 5/03/2026 Tijd: 12:45-13:30 Observator: Ada Zaman Aantal toezichters: 2 Aantal leerkrachten: /

TYPE CONFLICTEN

- Hoeveel conflicten doen zich voor tijdens de observatie?
- Welk type conflicten doen zich voor tijdens de observatie?

Type conflict	Instrumenteel	Relationeel	Communicatief	Emotieregulatie
Aantal (turven)		|	|	|||

MOMENT VAN ONTSTAAN

- Wanneer ontstaat het conflict?

Moment	Begin van pauze	Midden van pauze	Einde van pauze
Aantal (turven)		|	||||

WIE GRIJPT IN?

- Wie neemt initiatief om in te grijpen tijdens het conflict?

Wie?	Leerkracht	Toezichter	Leerling	Niemand
Aantal (turven)		|||	||	

MANIER VAN INGRIJPEN

- Hoe wordt het conflict aangepakt?

Aanpak	**Aantal (turven)**	**Opmerkingen**
Conflict enkel stoppen	||	
Gesprek met betrokken leerlingen		
Samen naar oplossingen zoeken	|||	
Consequentie opleggen		
Conflict wordt genegeerd		

OBSERVATIE 5 – OBSERVATIESCHEMA

Doel van de observatie: in kaart brengen van de conflicten op de speelplaats en hoe deze in de praktijk aangepakt worden door leerkrachten en toezichters.

Datum: 12/03/2026

Tijd: 10:15-10:30

Observator: Ada Zaman

Aantal toezichters: /

Aantal leerkrachten: 2

TYPE CONFLICTEN

- Hoeveel conflicten doen zich voor tijdens de observatie?
- Welk type conflicten doen zich voor tijdens de observatie?

Type conflict	Instrumenteel	Relationeel	Communicatief	Emotieregulatie
Aantal (turven)	|			||

MOMENT VAN ONTSTAAN

- Wanneer ontstaat het conflict?

Moment	Begin van pauze	Midden van pauze	Einde van pauze
Aantal (turven)	|	|	|

WIE GRIJPT IN?

- Wie neemt initiatief om in te grijpen tijdens het conflict?

Wie?	Leerkracht	Toezichter	Leerling	Niemand
Aantal (turven)	|||			

MANIER VAN INGRIJPEN

- Hoe wordt het conflict aangepakt?

Aanpak	**Aantal (turven)**	**Opmerkingen**
Conflict enkel stoppen	||	
Gesprek met betrokken leerlingen		
Samen naar oplossingen zoeken	|	
Consequentie opleggen		
Conflict wordt genegeerd		

OBSERVATIE 6 – OBSERVATIESCHEMA

Doel van de observatie: in kaart brengen van de conflicten op de speelplaats en hoe deze in de praktijk aangepakt worden door leerkrachten en toezichters.
Datum: 16/03/2026 Tijd: 12:30-13:30 Observator: Ada Zaman Aantal toezichters: 2-3 (andere locaties) Aantal leerkrachten: /

TYPE CONFLICTEN

- Hoeveel conflicten doen zich voor tijdens de observatie?
- Welk type conflicten doen zich voor tijdens de observatie?

Type conflict	Instrumenteel	Relationeel	Communicatief	Emotieregulatie
Aantal (turven)	|||			||||

MOMENT VAN ONTSTAAN

- Wanneer ontstaat het conflict?

Moment	Begin van pauze	Midden van pauze	Einde van pauze
Aantal (turven)	||	|||	||

WIE GRIJPT IN?

- Wie neemt initiatief om in te grijpen tijdens het conflict?

Wie?	Leerkracht	Toezichter	Leerling	Niemand
Aantal (turven)		||||	|	||

MANIER VAN INGRIJPEN

- Hoe wordt het conflict aangepakt?

Aanpak	**Aantal (turven)**	**Opmerkingen**
Conflict enkel stoppen		
Gesprek met betrokken leerlingen	|	
Samen naar oplossingen zoeken	||||	
Consequentie opleggen		
Conflict wordt genegeerd	||	

OBSERVATIE 7 – OBSERVATIESCHEMA

Doel van de observatie: in kaart brengen van de conflicten op de speelplaats en hoe deze in de praktijk aangepakt worden door leerkrachten en toezichters.
Datum: 20/03/3026 Tijd: 10:00-10:15 Observator: Ada Zaman Aantal toezichters: / Aantal leerkrachten: 2

TYPE CONFLICTEN

- Hoeveel conflicten doen zich voor tijdens de observatie?
- Welk type conflicten doen zich voor tijdens de observatie?

Type conflict	Instrumenteel	Relationeel	Communicatief	Emotieregulatie
Aantal (turven)	|||			

MOMENT VAN ONTSTAAN

- Wanneer ontstaat het conflict?

Moment	Begin van pauze	Midden van pauze	Einde van pauze
Aantal (turven)		|	||

WIE GRIJPT IN?

- Wie neemt initiatief om in te grijpen tijdens het conflict?

Wie?	Leerkracht	Toezichter	Leerling	Niemand
Aantal (turven)	|||			

MANIER VAN INGRIJPEN

- Hoe wordt het conflict aangepakt?

Aanpak	**Aantal (turven)**	**Opmerkingen**
Conflict enkel stoppen		
Gesprek met betrokken leerlingen	|||	
Samen naar oplossingen zoeken	|||	
Consequentie opleggen		
Conflict wordt genegeerd		

Student: Ada Zaman
Promotor: Helena Vanhuysse
Academiejaar 2025-2026
Educatieve Bachelor in het lager onderwijs

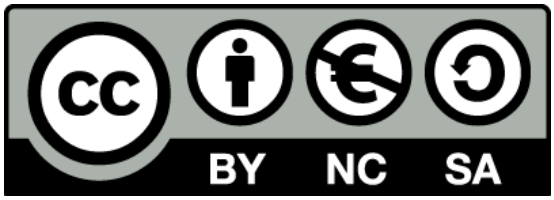
Conflicthantering op de speelplaats

Adviesrapport
Freinetschool De Spiegel

Hogeschool Gent
Departement Lerarenopleiding
Opleiding Educatieve Bachelor in het Basisonderwijs
Campus Ledeganck
K. L. Ledeganckstraat 8 | 9000 Gent
www.HOGENT.be

Deze bachelorproef mag gebruikt worden indien voldaan wordt aan onderstaande Creative Commons licentie van het niveau:

'Naamsvermelding – Niet-commercieel – Gelijk Delen'.

Ook het logo van HOGENT moet behouden blijven.

De volledige licentieovereenkomst kan geraadpleegd worden op:

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.0/be/legalcode.nl

Inhoudstafel

Inleiding 61

Onderzoeksresultaten 62

1 Veelvoorkomende conflicten 62

2 Sterk aanwezige rol van volwassenen 62

3 Verschil tussen intentie en praktijk 62

4 Nood aan duidelijkheid en structuur 62

5 Inbreng van leerlingen 63

Aanpak voor conflicthantering 64

1 Basisprincipes 64

1.1 Conflicten als leerkansen 64

1.2 Van bestraffen naar begeleiden 64

1.3 Herstelgericht werken als uitgangspunt 64

1.4 De rol van de volwassene 65

1.5 Gedeelde verantwoordelijkheid en betrokkenheid van leerlingen 65

1.6 Conflicthantering als onderdeel van een sterk schoolklimaat 65

2 Stappenplan voor conflicthantering 67

2.1 STAP 1: stop het conflict en zorg voor veiligheid 68

2.2 STAP 2: breng rust en erken emoties 68

2.3 STAP 3: luister naar beide partijen 68

2.4 STAP 4: zoek samen naar een oplossing 68

2.5 STAP 5: herstel en opvolging 68

3 Omgaan met emotioneel geladen conflicten 68

4 Afspraken en samenwerking binnen het team 69

5 Consequenties voor conflicten 69

5.1 Het 4-ladenmodel 70

5.1.1 4 laden met mogelijke maatregelen 71

6 Veilige plek 71

6.1 Doel en functie van de rustplek 72

6.2 Locatie en afbakening 72

6.3 Inrichting 72

6.4 Duidelijke afspraken rond gebruik 73

6.5 Rol van leerkracht en toezichter 73

6.6 Integratie in aanpak 74

Tools en fiches 75

7 Stappenplan bij conflicten 75

8 Gesprekskaart – herstelgericht gesprek 76

9 Emotiekaart – emotieregulatie 77

10 Herstelkaart – hoe maak ik het goed? 78

Opvolging van conflicten buiten de speelplaats 79

11 Niet elk conflict moet onmiddellijk opgelost worden 79

12 Opvolging in de klascontext 79

13 Gebruik van hulpmiddel voor opvolging 80

13.1 Conflictenlogboek 80

Leerlingen actiever betrekken – peer mediation 81

14 Wat is peer mediation? 81

15 Waarom inzetten op peer mediation? 82

15.1 Versterken van sociale vaardigheden 82

15.2 Verlagen van afhankelijkheid van volwassenen 82

15.3 Verhogen van betrokkenheid en verantwoordelijkheid 82

15.4 Positieve invloed op het schoolklimaat 82

16 Peer mediation organiseren op school 82

16.1 Selectie van leerlingbemiddelaars 82

16.1.1 Stappenplan voor peer mediation 83

16.2 Begeleiding door leerkrachten 84

16.3 Afspraken en grenzen 84

17 Integratie binnen de schoolwerking 84

Slot en aanbevelingen 85

Bronnenlijst 86

Inleiding

Conflicten maken een groot deel uit van het samenleven op school. Zeker op de speelplaats komen conflicten frequent voor omdat leerlingen hier vrij spelen en sociale interacties heel spontaan ontstaan. Deze conflicten kunnen gaan over spelregels, materiaalgebruik, misverstanden of sterke emotionele reacties. Hoewel dergelijke situaties vaak als storend worden ervaren, bieden ze tegelijk belangrijke leerkansen voor leerlingen op het vlak van sociaal-emotionele ontwikkeling.

Uit het praktijkonderzoek op Freinetschool De Spiegel blijkt dat leerkrachten en toezichters regelmatig geconfronteerd worden met conflicten op de speelplaats, maar zich niet altijd voldoende ondersteund voelen in hoe ze hiermee kunnen omgaan. Er is een duidelijke nood aan meer structuur, gedeelde afspraken en concrete handvaten die houvast bieden in de praktijk. Daarnaast ervaren leerlingen dat conflicten niet altijd consequent worden aangepakt en dat er onvoldoende ruimte is om gehoord te worden.

Dit adviesrapport werd ontwikkeld als antwoord op deze noden. Het heeft als doel om het schoolteam te ondersteunen bij het omgaan met conflicten op de speelplaats door het aanbieden van een duidelijke, haalbare en herstelgerichte aanpak. Het rapport reikt geen kant-en-klare oplossingen aan, maar biedt een kader en concrete tools die het team kunnen helpen om samen tot een gedragen werkwijze te komen.

Het adviesrapport is opgebouwd vanuit het idee dat conflicten niet enkel problemen zijn die opgelost moeten worden, maar ook kansen om te leren. Door in te zetten op dialoog, emotieregulatie, herstel en samenwerking, kunnen conflicten bijdragen aan het versterken van sociale vaardigheden en het welbevinden van leerlingen.

Dit document is bedoeld als een praktisch en ondersteunend instrument voor leerkrachten en toezichters. Op verschillende plaatsen wordt ruimte voorzien voor reflectie, overleg en het gezamenlijk invullen van afspraken, zodat het rapport maximaal kan aansluiten bij de visie en werking van de school.

Onderzoeksresultaten

Om tot een sterk onderbouwd advies te komen, werd de huidige situatie op de speelplaats van Freinetschool De Spiegel in kaart gebracht aan de hand van observaties, interviews met leerkrachten en toezichters, en gesprekken met leerlingen. Deze verschillende perspectieven geven samen een duidelijk beeld van hoe conflicten zich voordoen en hoe ermee wordt omgegaan in de praktijk.

1 Veelvoorkomende conflicten

Uit de observaties en interviews blijkt dat conflicten een vast onderdeel zijn van het gebeuren op de speelplaats. De meest voorkomende conflicten gaan over spelregels, materiaalgebruik en sociale interacties. Daarnaast komen ook conflicten gelinkt aan emotieregulatie regelmatig voor, waarbij leerlingen sterk emotioneel reageren op verschillende situaties.

Deze bevindingen sluiten aan bij de literatuur, waarin gesteld wordt dat conflicten op de speelplaats vaak ontstaan door de combinatie van spel, sociale dynamiek en beperkte structuur *(Pellegrini & Blatchford, 2002*). Bovendien lopen verschillende soorten conflicten vaak door elkaar en kunnen ze elkaar op die manier ook versterken *(Laursen & Collins, 2009)*.

2 Sterk aanwezige rol van volwassenen

Uit de observaties blijkt dat conflicten in de meeste gevallen worden aangepakt door leerkrachten en toezichters. Leerlingen nemen zelden zelf initiatief om conflicten op te lossen. Dit wijst op een grote afhankelijkheid van volwassenen bij conflicthantering.

Hoewel volwassenen een belangrijke rol spelen in het begrenzen van gedrag, toont dit ook aan dat leerlingen momenteel nog weinig weet hebben over hoe ze zelfstandig om kunnen gaan met conflicten. Conflictsituaties zijn belangrijke kansen om sociale vaardigheden te ontwikkelen, zoals het luisteren naar anderen en het zoeken naar oplossingen. Het is dus van belang om de participatie van de leerlingen hierin sterk te verhogen *(Durlak et al., 2011)*.

3 Verschil tussen intentie en praktijk

Een opvallende vaststelling is het verschil tussen hoe leerkrachten en toezichters aangeven te willen handelen en wat er effectief gebeurt op de speelplaats. Uit de interviews blijkt dat de meesten het belangrijk vinden om te luisteren naar beide partijen, in gesprek te gaan en samen oplossingen te zoeken. In de praktijk worden conflicten echter vaak snel stopgezet, zonder verdere opvolging.

Dit verschil kan verklaard worden door de context van de speelplaats waar tijdsdruk, drukte en de nood om snel rust te herstellen een grote rol spelen. Onderzoek bevestigt ook dat volwassenen in dergelijke situaties vaker kiezen voor snelle interventies in plaats van een begeleidend proces dus dit is zeker geen vreemd verschijnsel *(Lewis et al., 2011)*.

4 Nood aan duidelijkheid en structuur

Zowel leerkrachten, toezichters als leerlingen geven aan dat er een gebrek is aan duidelijke en gedeelde afspraken. Verschillende volwassenen reageren op uiteenlopende manieren op gelijkaardige situaties, wat leidt tot verwarring en gevoelens van onrechtvaardigheid bij leerlingen.

Een consistente aanpak en duidelijke richtlijnen worden in de literatuur beschreven als belangrijke voorwaarden voor effectieve conflicthantering en een positief schoolklimaat *(Roache & Lewis, 2011)*. Het ontbreken hiervan kan net bijdragen aan het ontstaan of versterken van conflicten.

5 Inbreng van leerlingen

Ook de inbreng van de leerlingen geeft belangrijke inzichten. Leerlingen geven aan dat ze nood hebben aan een plek waar ze tot rust kunnen komen na een conflict, maar dat de huidige voorziene plaats niet altijd als veilig wordt ervaren. Daarnaast ervaren ze dat conflicten niet altijd consequent worden aangepakt en dat er onvoldoende naar hen geluisterd wordt.

Het gevoel om gehoord en rechtvaardig behandeld te worden is essentieel voor het welbevinden van leerlingen en hun vertrouwen in de schoolomgeving *(Durlak et al., 2011)*. Wanneer dit ontbreekt, kan dit leiden tot frustratie en sterke gevoelens van onrechtvaardigheid.

Aanpak voor conflicthantering

Op basis van de onderzoeksresultaten en de literatuur wordt in dit hoofdstuk een concrete en haalbare aanpak voorgesteld voor het omgaan met conflicten op de speelplaats (van Freinetschool De Spiegel). Deze aanpak is opgebouwd rond duidelijke principes en een praktisch stappenplan dat leerkrachten en toezichters ondersteunt in hun dagelijkse praktijk.

De voorgestelde aanpak vertrekt vanuit een herstelgerichte visie, waarbij conflicten niet enkel worden gezien als problemen die opgelost moeten worden, maar als kansen om te leren en relaties te versterken *(McCluskey et al., 2019)*. Tegelijk wordt rekening gehouden met de realiteit van de speelplaats, waar tijdsdruk en drukte sterk aanwezige factoren zijn die ervoor zorgen dat interventies snel en efficiënt moeten gebeuren *(Pellegrini & Blatchford, 2002)*.

1 Basisprincipes

1.1 Conflicten als leerkansen

Binnen het onderwijs wordt steeds meer benadrukt dat conflicten kansen bieden om belangrijke vaardigheden te ontwikkelen. Leerlingen leren omgaan met meningsverschillen, emoties reguleren, communiceren en samenwerken. Deze vaardigheden maken deel uit van sociaal-emotioneel leren (SEL), dat zich richt op het ontwikkelen van zelfbewustzijn, zelfregulatie, sociale vaardigheden en verantwoordelijk gedrag *(CASEL, 2020)*. Onderzoek toont aan dat scholen die inzetten op sociaal-emotioneel leren niet alleen een daling zien in probleemgedrag, maar ook een toename in welbevinden en prosociaal gedrag *(Durlak et al., 2011)*.

Conflicten op de speelplaats zijn bij uitstek situaties waarin deze vaardigheden geoefend kunnen worden. Door leerlingen actief te betrekken bij het oplossen van conflicten, krijgen zij de kans om te leren reflecteren, hun gevoelens te verwoorden en rekening te houden met anderen. Dit vraagt echter een sterk begeleide aanpak door volwassenen.

1.2 Van bestraffen naar begeleiden

Traditioneel worden conflicten in schoolsituaties vaak snel stopgezet of bestraft om de rust te herstellen. Hoewel dit soms noodzakelijk is, blijkt uit onderzoek dat deze aanpak onvoldoende bijdraagt aan het ondersteunen van het leerproces van leerlingen *(Johnson & Johnson, 2005)*. Wanneer conflicten enkel worden onderdrukt, gaan belangrijke leerkansen verloren en is de kans groot dat gelijkaardige situaties zich opnieuw voordoen.

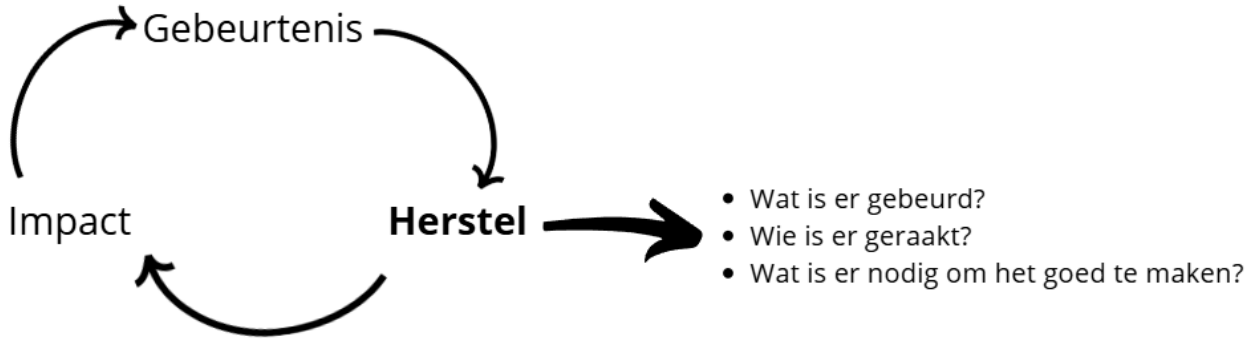
Een effectieve aanpak van conflicten bestaat uit verschillende stappen: het begrenzen van gedrag, het de-escaleren van emoties, het luisteren naar alle betrokken partijen en het begeleiden naar een oplossing of herstel *(Johnson & Johnson, 2005)*. Deze draagt sterk bij aan duurzame oplossingen voor conflicten en een positief schoolklimaat.

1.3 Herstelgericht werken als uitgangspunt

Binnen deze visie wordt gekozen voor een herstelgerichte benadering van conflicten. Herstelgericht werken vertrekt vanuit het idee dat conflicten in de eerste plaats relaties beschadigen en dat het herstellen van deze relaties centraal moet staan *(McCluskey et al., 2019)*. In plaats van te focussen op schuld en straf, wordt de nadruk gelegd op het begrijpen van wat er gebeurd is, wie er geraakt is en wat nodig is om het goed te maken of op te lossen.

Door leerlingen actief te betrekken bij herstelprocessen, nemen ze verantwoordelijkheid voor hun gedrag en ontwikkelen ze inzicht in de gevolgen van hun handelen. Onderzoek toont aan dat herstelgericht werken kan bijdragen aan een daling van conflicten en een verbetering van relaties

binnen de school *(Fronius et al., 2016)*. Bovendien versterkt deze aanpak het gevoel van rechtvaardigheid en verbondenheid bij leerlingen.

1.4 De rol van de volwassene

Leerkrachten en toezichters spelen een belangrijke rol in hoe conflicten verlopen en welke leerkansen daaruit voortkomen. Binnen deze visie wordt van volwassenen verwacht dat zij zichtbaar aanwezig zijn, duidelijk grenzen stellen en tegelijk de relatie met de leerling behouden. Deze benadering sluit aan bij de principes van de Nieuwe Autoriteit, waarbij autoriteit gebaseerd is op verbinding, aanwezigheid en gedeelde verantwoordelijkheid *(Omer, 2011; Omer & Lebowitz, 2016)*.

Een belangrijk principe hierbij is de-escalatie. Wanneer emoties hoog oplopen, is het van groot belang dat volwassenen rustig en standvastig reageren, zonder mee te gaan in de escalatie. Door kalm te blijven en duidelijk te communiceren, ontstaat er ruimte om het conflict later op een constructieve manier te bespreken *(Omer, 2011)*.

Daarnaast is het belangrijk dat volwassenen niet individueel handelen, maar vertrekken vanuit een gedeelde aanpak binnen het schoolteam. Consistent handelen draagt bij aan duidelijkheid en voorspelbaarheid voor leerlingen, wat op zijn beurt het gevoel van veiligheid en rechtvaardigheid versterkt *(Roache & Lewis, 2011)*.

1.5 Gedeelde verantwoordelijkheid en betrokkenheid van leerlingen

Binnen deze visie wordt conflicthantering niet uitsluitend gezien als de verantwoordelijkheid van volwassenen, maar als een gedeelde verantwoordelijkheid tussen leerlingen en het schoolteam. Door leerlingen actief te betrekken bij het oplossen van conflicten, worden ze mede-eigenaar van het proces en leren ze verantwoordelijkheid opnemen voor hun gedrag.

Werkvormen zoals peer mediation tonen aan dat leerlingen, mits begeleiding, in staat zijn om conflicten zelfstandig en op een constructieve manier op te lossen. Dit draagt bij aan een verhoogd gevoel van verantwoordelijkheid en een vermindering van agressief gedrag *(Johnson & Johnson, 2005)*. Bovendien sluit deze aanpak aan bij de pedagogische visie van het freinetonderwijs, waarin participatie, dialoog en verantwoordelijkheid centraal staan *(Freinet, 1979; Freinetbeweging Vlaanderen, z.d.)*.

1.6 Conflicthantering als onderdeel van een sterk schoolklimaat

De manier waarop een school omgaat met conflicten heeft een directe invloed op het schoolklimaat. Wanneer conflicten op een consequente, rechtvaardige en herstelgerichte manier worden aangepakt, draagt dit bij aan een gevoel van veiligheid, verbondenheid en vertrouwen bij zowel de leerlingen als de volwassenen *(Durlak et al., 2011)*.

Een duidelijke en gedragen visie op conflicthantering vormt daarom een belangrijke basis voor het handelen op de speelplaats. Door als schoolteam te vertrekken vanuit gedeelde principes en afspraken, kan er gewerkt worden aan een consistente aanpak die zowel haalbaar is in de praktijk als pedagogisch onderbouwd.

Deze visie vormt het uitgangspunt voor de verdere uitwerking van dit adviesrapport. In de volgende hoofdstukken worden deze principes vertaald naar concrete handvaten en tools die leerkrachten en toezichters kunnen ondersteunen in hun dagelijks handelen op de speelplaats.

2 Stappenplan voor conflicthantering

Om leerkrachten en toezichters concreet te ondersteunen, wordt een stappenplan voorgesteld dat houvast biedt bij het omgaan met conflicten. Dit stappenplan is geen vast schema, maar dient als een leidraad die flexibel kan worden toegepast afhankelijk van de situatie.

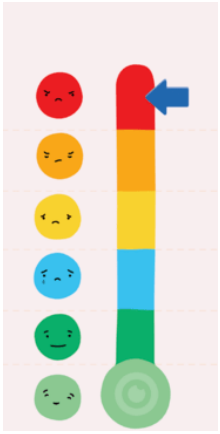

2.1 STAP 1: stop het conflict en zorg voor veiligheid

De eerste stap in elke conflictsituatie is het herstellen van veiligheid. Wanneer een conflict escaleert, is het belangrijk om onmiddellijk in te grijpen om verdere schade of escalatie te voorkomen.

Dit kan door leerlingen fysiek van elkaar te scheiden, duidelijk en rustig grenzen te stellen en het gedrag te begrenzen. In deze fase ligt de focus niet op het begrijpen van het conflict, maar op het stabiliseren van de situatie.

2.2 STAP 2: breng rust en erken emoties

Na het stoppen van het conflict is het belangrijk om ruimte te maken voor emoties. Leerlingen die boos, verdrietig of gefrustreerd zijn, hebben eerst nood aan erkenning en rust voordat zij opnieuw aanspreekbaar zijn.

Het benoemen van emoties (“Ik zie dat je boos bent”) kan helpen om leerlingen zich begrepen te laten voelen. Indien nodig kan een korte time-out of een rustige plek op de speelplaats ondersteuning bieden. Dit draagt bij aan het ontwikkelen van emotieregulatie, een belangrijke component binnen sociaal-emotioneel leren *(CASEL, 2020)*.

2.3 STAP 3: luister naar beide partijen

Wanneer de rust is teruggekeerd, kan er ruimte gemaakt worden voor het verhaal van de betrokken leerlingen. Het is belangrijk dat elke leerling de kans krijgt om zijn of haar perspectief te delen, zonder onderbroken te worden.

Door actief te luisteren en eventueel te herformuleren wat er gezegd wordt, ontstaat er meer begrip voor elkaars standpunt. Dit proces draagt bij aan het gevoel van rechtvaardigheid en helpt om misverstanden te verduidelijken *(Johnson & Johnson, 2005)*.

2.4 STAP 4: zoek samen naar een oplossing

In deze fase worden leerlingen actief betrokken bij het zoeken naar een oplossing. De rol van de leerkracht of toezichter is hierbij begeleidend: hij of zij ondersteunt het gesprek, maar legt niet zelf de oplossing op.

Door leerlingen zelf oplossingen te laten formuleren, wordt hun verantwoordelijkheidsgevoel versterkt en is de kans groter dat de oplossing gedragen wordt door alle betrokkenen.

2.5 STAP 5: herstel en opvolging

Een conflict is pas echt afgerond wanneer er aandacht is voor herstel. Dit kan gaan om het aanbieden van excuses, het herstellen van schade of het maken van afspraken voor de toekomst.

In sommige gevallen kan het zinvol zijn om het conflict later opnieuw kort te bespreken om na te gaan of de gemaakte afspraken nageleefd worden. Dit verhoogt de kans op duurzame oplossingen en voorkomt herhaling.

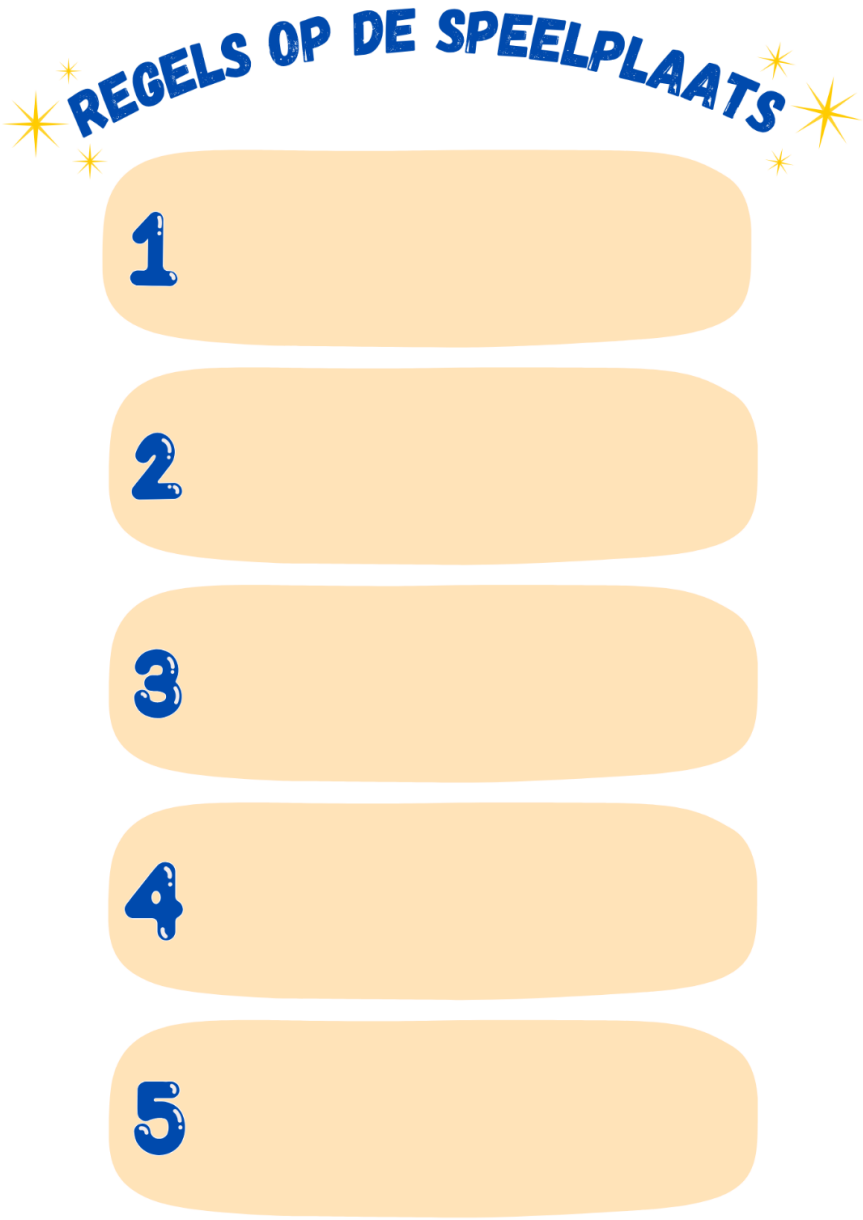
3 Omgaan met emotioneel geladen conflicten

Uit het onderzoek blijkt dat vooral conflicten met sterke emotionele reacties als moeilijk en belastend worden ervaren. Deze situaties vragen een specifieke aanpak. Wanneer leerlingen niet aanspreekbaar zijn, is het belangrijk om niet in discussie te gaan, maar eerst in te zetten op rust en veiligheid. Het kind kan een bepaalde mogelijkheid tot ontlading aangeboden worden zoals bijvoorbeeld het gebruik van een rustplek. Indien het kind hier niet op in gaat is de beste optie om het kind op zichzelf tot rust te laten komen. Dit natuurlijk wel in een omgeving die zowel voor het kind zelf als voor andere kinderen en toezichters/leerkrachten veilig is. Het vermijden van impulsieve

reacties en het behouden van een rustige houding zijn hierbij essentieel *(Omer, 2011)*. Daarnaast is het belangrijk om te erkennen dat sommige conflicten meer tijd en opvolging vragen. Niet elk conflict kan volledig opgelost worden tijdens de pauze zelf.

4 Afspraken en samenwerking binnen het team

Het is sterk van belang om met het volledige team op dezelfde lijn te zitten. Dit houdt ook in dat er uniforme regels zijn die zo goed mogelijk door iedereen op dezelfde manier opgevolgd worden. Deze regels worden best in samenspraak met het volledige team opgesteld. Hieronder wordt ruimte voorzien om deze regels samen af te spreken en nadien te noteren.

5 Consequenties voor conflicten

Wanneer een conflict of ongewenst gedrag zich voordoet, is het belangrijk dat hier op een consequente manier op gereageerd wordt. Leerlingen hebben nood aan voorspelbaarheid en

rechtvaardigheid: ze moeten weten dat bepaald gedrag gevolgen heeft en dat deze gevolgen niet willekeurig zijn, maar aansluiten bij wat er gebeurd is.

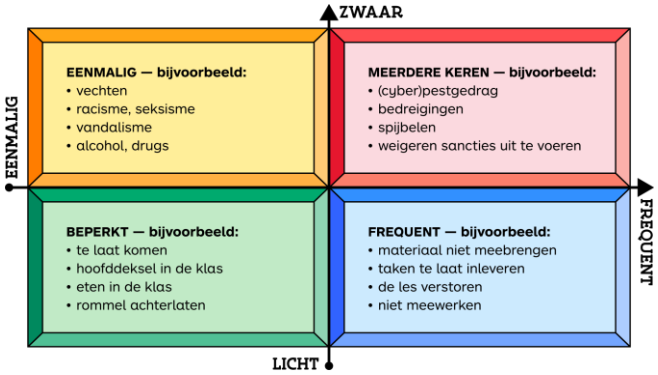
Binnen een herstelgerichte visie ligt de nadruk echter niet op straffen op zich, maar op het herstellen van schade en relaties. Consequenties worden dus niet ingezet als doel op zich, maar als middel om leerlingen te laten reflecteren over hun gedrag en om opnieuw tot verbinding te komen met anderen. Dit betekent dat er gezocht wordt naar maatregelen die niet alleen begrenzen, maar ook bijdragen aan inzicht, verantwoordelijkheid en herstel *(McCluskey et al., 2019; Wachtel, 2016)*.

Tegelijk is het belangrijk dat deze consequenties proportioneel en afgestemd zijn op de ernst en frequentie van het gedrag. Niet elk conflict vraagt dezelfde reactie: een eenmalig misverstand vraagt een andere aanpak dan herhaald of ernstig grensoverschrijdend gedrag. Wanneer hier geen duidelijke structuur in aanwezig is, kan dit leiden tot onzekerheid bij leerkrachten en toezichters en tot gevoelens van onrechtvaardigheid bij leerlingen.

Om deze reden is het aangeraden om te werken met een gedeeld en gedragen kader dat helpt om gedrag en conflicten te situeren en er op een consequente manier op te reageren. Een model dat hierbij kan ondersteunen is het 4-ladenmodel, waarin gedrag wordt ingedeeld op basis van ernst en frequentie.

Het 4-ladenmodel is geen automatisch systeem waarbij gedrag altijd “opschuift” naar een volgende lade. De centrale vraag blijft telkens: wat heeft deze leerling nodig om ander gedrag aan te leren? Het is hierbij belangrijk om steeds de context, intentie en achtergrond van de leerling mee in rekening te brengen. Het model werkt bovendien alleen wanneer het gedragen wordt door het hele schoolteam, regelmatig besproken of herhaald wordt en eenvoudig blijft in gebruik *(Klasse, 2026)*.

5.1 Het 4-ladenmodel

Bron: Klasse, 2026

Het 4-lademodel is een kader dat scholen helpt om duidelijk, proportioneel en rechtvaardig te reageren op ongewenst gedrag. Het model deelt gedrag in op twee assen: licht ↔ zwaar en eenmalig ↔ frequent, waardoor je vier “lades” krijgt met telkens een passende aanpak. Dit kader is zeker geen “vast” puntensysteem. Scholen vullen de lades zelf in, afgestemd op hun visie en context. Herstel blijft ook in elke lade het uitgangspunt *(Gewenst Gedrag op School. Een 4 Ladenmodel., z.d.)*.

5.1.1 4 laden met mogelijke maatregelen

GROENE lade – licht en beperkt

In de groene lade gaat het om licht gedrag dat sporadisch voorkomt. Het doel is om snel bij te sturen zonder het gedrag groter te maken dan nodig. Vaak volstaat een korte tussenkomst om leerlingen opnieuw op het juiste spoor te zetten.

Mogelijke maatregelen zijn bijvoorbeeld een korte waarschuwing, een non-verbaal signaal, het herhalen van de afspraak of een kort gesprek. De nadruk ligt op verduidelijken en begrenzen, niet op sanctioneren.

BLAUWE lade – licht en frequent

Wanneer licht gedrag zich blijft herhalen, spreekt men van gewoontevorming en komt het gedrag in de blauwe lade terecht. Waarschuwen alleen is dan niet meer voldoende. De focus verschuift naar aanleren, begeleiden en opvolgen.

Mogelijke maatregelen zijn een individueel stappenplan, duidelijke afspraken met opvolging, een gesprek onder vier ogen, positieve bekrachtiging, het inzetten van talenten of sterktes van de leerling en het systematisch opvolgen van gedrag via eenvoudige observaties of afspraken.

GELE lade – zwaar en eenmalig

De gele lade omvat ernstig gedrag dat zich eenmalig voordoet. Hier is een duidelijke reactie nodig, maar ook begeleiding en herstel blijven centraal staan. Straf op zich volstaat niet om gedragsverandering te bekomen.

Mogelijke maatregelen zijn het herstellen van aangerichte schade, een herstelgesprek, het opstellen van een contract met duidelijke afspraken, een taak die inhoudelijk aansluit bij het gedrag of tijdelijke maatregelen met het oog op re-integratie. Vaak worden hier ook zorg, ouders of directie bij betrokken.

RODE lade – zwaar en meerdere keren

In de rode lade gaat het om ernstig gedrag dat zich blijft herhalen. Dit vraagt een intensieve en vaak schoolbrede aanpak. De veiligheid van alle betrokkenen staat voorop, gecombineerd met duidelijke grenzen en begeleiding.

Mogelijke maatregelen zijn intensieve herstelgesprekken, structurele begeleiding, een antipestprocedure, opvolging door een vaste vertrouwenspersoon of buddy en samenwerking met externe hulpverlening. In uitzonderlijke gevallen kan ook (tijdelijke of definitieve) uitsluiting aan bod komen, steeds in combinatie met begeleiding.

6 Veilige plek

Uit het onderzoek blijkt ook dat leerlingen nood hebben aan een plek waar zij tot rust kunnen komen wanneer emoties hoog oplopen. Een dergelijke rustplek kan een belangrijke rol spelen in het voorkomen van escalatie en in het ondersteunen van emotieregulatie. Het voorzien van een doordachte en laagdrempelige rustzone sluit aan bij inzichten rond sociaal-emotioneel leren, waarbij een veilige en ondersteunende omgeving essentieel is om emoties te leren reguleren *(CASEL, 2020)*.

Een rustplek is echter meer dan enkel een fysieke locatie. Het is een pedagogisch hulpmiddel dat bewust wordt ingezet binnen de aanpak van conflicten. Binnen herstelgericht werken wordt immers benadrukt dat leerlingen eerst tot rust moeten komen voordat een herstelgesprek mogelijk is *(McCluskey et al., 2019)*.

6.1 Doel en functie van de rustplek

De rustplek heeft als doel om leerlingen tijdelijk uit een conflict- of stresssituatie te halen, zodat zij opnieuw tot rust kunnen komen en aanspreekbaar worden. Wanneer kinderen overspoeld worden door emoties, schakelen zij vaak over op impulsief gedrag en vermindert hun vermogen tot redeneren en luisteren *(Siegel & Bryson, 2012).*

Het creëren van een rustmoment is daarom geen bijkomstigheid, maar een noodzakelijke stap binnen conflicthantering. Pas wanneer leerlingen opnieuw emotioneel beschikbaar zijn, kan er gewerkt worden aan inzicht, herstel en oplossingen.

Het is hierbij cruciaal dat de rustplek niet wordt ervaren als een strafplek. Onderzoek toont aan dat strafgerichte afzondering negatieve effecten kan hebben op het welbevinden van leerlingen, terwijl een ondersteunende benadering net bijdraagt aan zelfregulatie en vertrouwen *(Bear, 2010).*

6.2 Locatie en afbakening

De effectiviteit van een rustplek hangt sterk samen met de manier waarop deze fysiek wordt vormgegeven. Idealiter bevindt de rustplek zich op een plaats die voldoende afstand biedt van drukke spelactiviteiten, maar tegelijk zichtbaar blijft voor een volwassene.

Dit sluit aan bij het principe van “supportive presence”, waarbij volwassenen nabij blijven en beschikbaar zijn zonder voortdurend in te grijpen *(Wachtel, 2016)*. Leerlingen voelen zich hierdoor veilig, terwijl ze toch ruimte krijgen om zelfstandig tot rust te komen.

Daarnaast is het belangrijk dat de plek duidelijk herkenbaar en afgebakend is. Structuur en voorspelbaarheid helpen leerlingen om situaties beter te begrijpen en zich veiliger te voelen *(Thapa et al., 2013).*

Mogelijke manieren om de rustplek af te bakenen zijn:

- een vaste zitplek (bankje of kussens);
- een visueel afgebakende zone (lijnen, kleuren, symbolen);
- natuurlijke elementen zoals planten of afscheidingen.

6.3 Inrichting

De inrichting van de rustplek speelt een belangrijke rol in het ondersteunen van rust en emotieregulatie. Onderzoek binnen omgevingspsychologie toont aan dat rustige, overzichtelijke en weinig prikkelende omgevingen bijdragen aan het verminderen van stress en het bevorderen van zelfcontrole *(Korpela et al., 2002).*

Daarom wordt aangeraden om de rustplek eenvoudig en doelgericht in te richten, met aandacht voor volgende elementen:

- Zitmogelijkheden: zachte kussens of een bankje zorgen voor fysiek comfort;
- Sensorisch materiaal: stressballen of zachte objecten kunnen helpen om spanning te ontladen;
- Visuele hulpmiddelen: emotiekaarten of een gevoelensschaal ondersteunen leerlingen in het herkennen van emoties;
- Tijdsaanduiding: een zandloper of timer maakt het gebruik van de plek concreet en voorspelbaar.

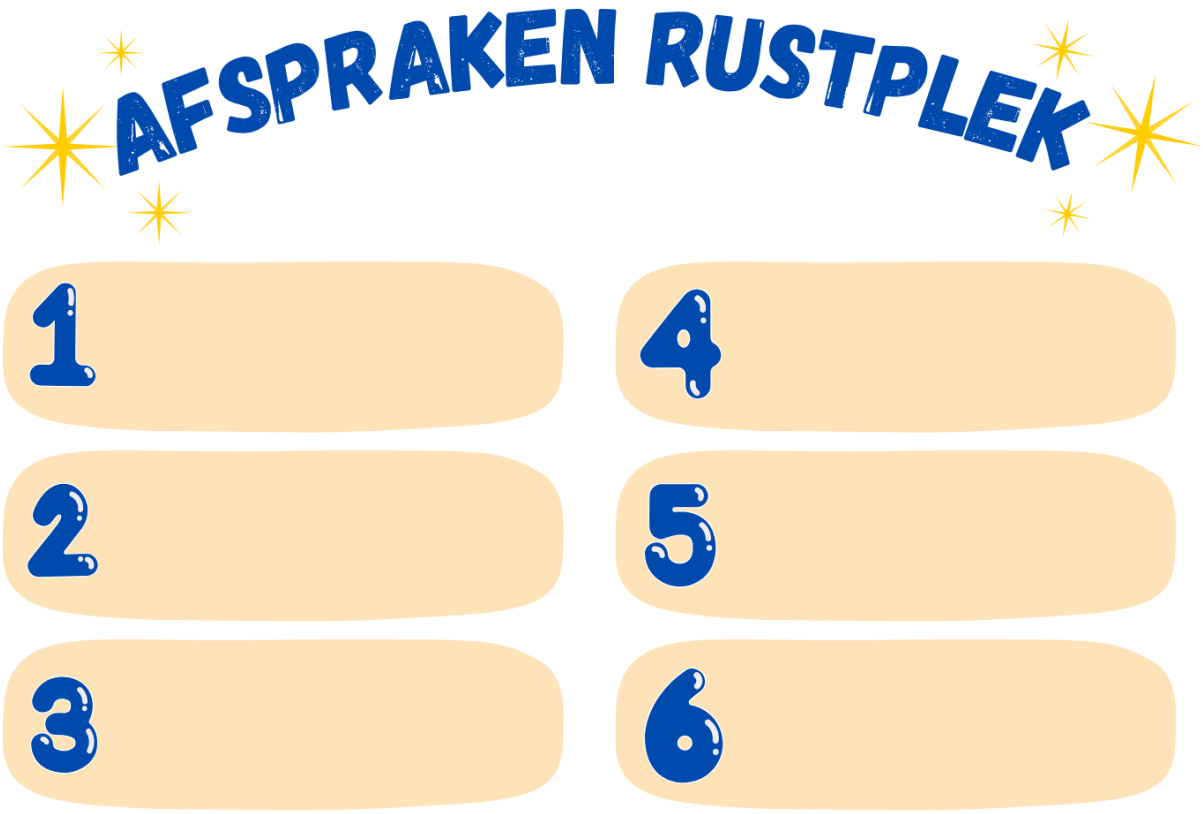
Het gebruik van dergelijke hulpmiddelen ondersteunt leerlingen in het ontwikkelen van zelfbewustzijn en emotieregulatie, wat kerncomponenten zijn binnen sociaal-emotioneel leren *(Denham et al., 2012).*

6.4 Duidelijke afspraken rond gebruik

Een rustplek functioneert enkel effectief wanneer er duidelijke en gedeelde afspraken bestaan rond het gebruik ervan. Wanneer regels onduidelijk of inconsistent zijn, kan dit leiden tot misbruik of frustratie bij leerlingen.

Het expliciet maken van afspraken draagt bij aan een gevoel van rechtvaardigheid en voorspelbaarheid, wat essentieel is voor een positief schoolklimaat *(Thapa et al., 2013)*.

Daarnaast is het zinvol om leerlingen te betrekken bij het opstellen van deze afspraken. Participatie verhoogt de betrokkenheid en zorgt ervoor dat leerlingen zich mede verantwoordelijk voelen voor het gebruik van de rustplek *(Fielding, 2012)*. Ook hier is ruimte voorzien om deze afspraken samen vorm te geven en te noteren.

6.5 Rol van leerkracht en toezichter

De rol van de volwassene blijft essentieel in het gebruik van de rustplek. Hoewel de plek gericht is op zelfstandige regulatie, hebben leerlingen vaak begeleiding nodig om deze vaardigheid te ontwikkelen.

Leerkrachten en toezichters ondersteunen leerlingen door:

- gevoelens te benoemen en te erkennen;
- het gebruik van de rustplek te begeleiden;
- nadien het gesprek aan te gaan indien nodig.

Binnen verbindende en herstelgerichte benaderingen wordt benadrukt dat de relatie tussen leerling en volwassene centraal staat. Een ondersteunende houding draagt bij aan het gevoel van veiligheid en vertrouwen *(Cornelius-White, 2007)*.

6.6 Integratie in aanpak

De rustplek maakt deel uit van een bredere aanpak van conflicthantering en is vooral relevant in de fase waarin rust en emotieregulatie centraal staan. Door deze plek bewust te integreren in het stappenplan, wordt het voor leerkrachten en toezichters makkelijker om ook in drukke situaties ruimte te maken voor herstel.

Onderzoek toont aan dat een geïntegreerde aanpak van gedrag en emoties, waarbij zowel structuur als ondersteuning aanwezig zijn, leidt tot een beter schoolklimaat en minder probleemgedrag *(Sugai & Horner, 2002)*.

Wanneer de rustplek op een consistente en doordachte manier wordt ingezet, kan dit bijdragen aan:

- minder escalaties;
- betere emotieregulatie;
- meer rust op de speelplaats.

Tools en fiches

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat leerkrachten en toezichters nood hebben aan concrete en bruikbare handvatten om conflicten op de speelplaats aan te pakken. Hoewel er vaak een duidelijke intentie is om in te zetten op gesprek, herstel en begeleiding, blijkt dit in de praktijk moeilijk haalbaar door tijdsdruk, drukte en een gebrek aan structuur.

Om hieraan tegemoet te komen, werden een aantal praktische tools en fiches ontwikkeld. Deze fiches zijn bedoeld als ondersteuning bij het toepassen van de aanpak die in het vorige hoofdstuk werd beschreven. Ze bieden houvast in concrete situaties en maken het mogelijk om op een consistente en herstelgerichte manier te handelen.

7 Stappenplan bij conflicten

8 Gesprekskaart – herstelgericht gesprek

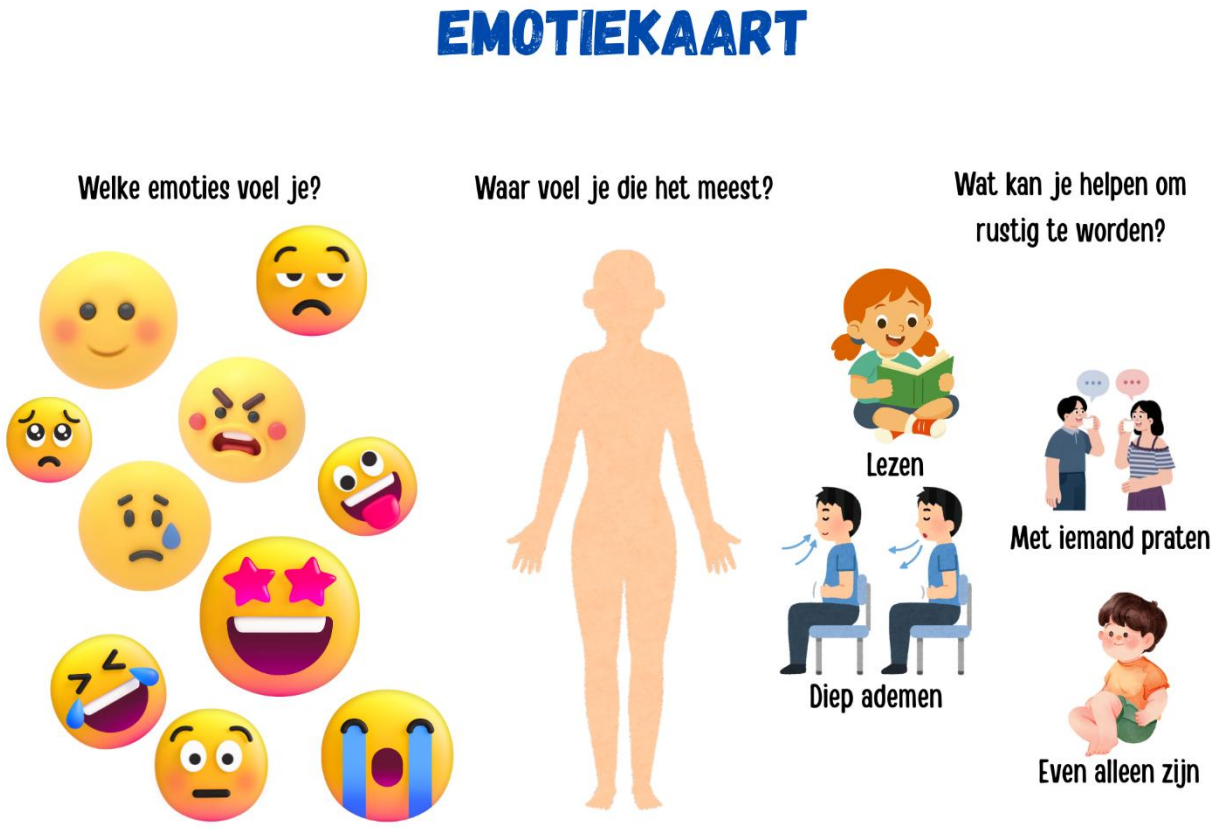
Deze fiche dient als een leidraad voor een herstelgesprek. Dit herstelgesprek zal vaak niet meteen kunnen gebeuren aangezien hier voor veel leerkrachten en toezichters geen ruimte voor is. De kaart kan dus ook ingezet worden in de klas of op een later moment wanneer meer tijd en ruimte is voor een individueel herstelgesprek.

Deze gesprekskaart kan bij oudere leerlingen ook ingezet worden als een zelfstandig werk. Ze kunnen de antwoorden op de vragen neerschrijven of gewoon in zichzelf over de antwoorden nadenken. Dit om de druk op de toezichters en leerkrachten te beperken aangezien er niet steeds tijd is voor een individueel herstelgesprek na elk conflict. Dit geeft de leerkrachten de ruimte om achteraf op de herstelvragen terug te komen samen met de leerling.

9 Emotiekaart – emotieregulatie

Deze fiche kan ingezet worden voor een herstelgesprek. De begeleider van het gesprek laat de leerling op de fiche verschillende zaken aanduiden: de emoties die hij/zij op dat moment voelt, waar hij/zij deze emoties vooral voelt in het lichaam en wat hij/zij denkt nodig te hebben om terug tot rust te komen. De mogelijkheden om tot rust te komen dienen enkel als suggestie, in samenspraak met de begeleider kan de leerling uiteraard zelf voorstellen doen.

10 Herstelkaart – hoe maak ik het goed?

Deze fiche kan ingezet worden wanneer leerlingen niet goed weten hoe ze de relatie met de ander kunnen herstellen na een ruzie. De bedoeling van de fiche is dat de leerlingen uit de verschillende mogelijkheden zelf een keuze maken voor het goedmaken van een conflict. Een keuze maken is ook geen vereiste, de fiche kan gerust dienen als inspiratiemateriaal.

Opvolging van conflicten buiten de speelplaats

Uit het onderzoek blijkt dat conflicten op de speelplaats vaak snel worden stopgezet, maar zelden grondig worden opgevolgd. Dit heeft niet te maken met een gebrek aan intentie, maar eerder met de specifieke context van de speelplaats. Leerkrachten en toezichters staan vaak alleen in voor een grote groep leerlingen, waardoor er weinig tijd en ruimte is om individuele gesprekken te voeren of herstelprocessen te begeleiden.

Onderzoek toont aan dat effectieve conflicthantering meer vraagt dan enkel het stoppen van gedrag. Het begeleiden van herstel, het luisteren naar beide partijen en het ondersteunen van leerlingen in het vinden van oplossingen zijn essentiële elementen voor een duurzaam effect *(Wachtel, 2016)*. Wanneer deze stappen ontbreken, is de kans groot dat conflicten zich herhalen of onderhuids blijven bestaan.

Daarom is het belangrijk om conflicten niet uitsluitend op de speelplaats te proberen oplossen, maar ze indien nodig verder op te nemen in andere momenten binnen de schooldag. Op die manier wordt er ruimte gecreëerd voor een meer doordachte en begeleide aanpak.

11 Niet elk conflict moet onmiddellijk opgelost worden

Een belangrijk uitgangspunt binnen deze aanpak is dat niet elk conflict volledig opgelost moet worden op het moment zelf. In sommige situaties is het voldoende om het conflict tijdelijk te begrenzen en de veiligheid te herstellen, waarna het conflict later verder wordt opgenomen.

Dit geldt vooral wanneer:

- emoties nog te hoog oplopen;
- er onvoldoende tijd is om een gesprek te voeren;
- de situatie te complex is;
- de toezichter de aandacht moet verdelen over meerdere leerlingen.

Door conflicten bewust “uit te stellen”, wordt vermeden dat er overhaast of oppervlakkig wordt gehandeld. Onderzoek toont aan dat herstelprocessen effectiever zijn wanneer er voldoende tijd en rust is om alle betrokkenen te laten spreken en tot inzicht te komen *(McCluskey et al., 2019)*.

12 Opvolging in de klascontext

De klas biedt een meer gestructureerde en rustige omgeving waarin conflicten verder kunnen worden besproken. In tegenstelling tot de speelplaats is er hier meer tijd en ruimte voor begeleiding.

Mogelijke vormen van opvolging zijn:

- een kort individueel gesprek met de betrokken leerlingen;
- een begeleid herstelgesprek;
- een moment tijdens een kringgesprek of klasgesprek.

Binnen het freinetonderwijs sluiten dergelijke werkvormen sterk aan bij bestaande praktijken zoals klasgesprekken en overlegmomenten, waarin dialoog en participatie centraal staan *(Freinet, 1979)*.

13 Gebruik van hulpmiddel voor opvolging

13.1 Conflictenlogboek

Een korte registratie helpt om conflicten bij te houden en er eventueel op terug te komen wanneer nodig. Een conflictenlogboek is een sterk hulpmiddel voor het bewaren van het overzicht rond de conflicten op de speelplaats. Een conflictenlogboek kan verschillende elementen bevatten, bijvoorbeeld:

- naam van betrokken toezichter of leerkracht;
- namen van betrokken leerlingen;
- korte beschrijving van de situatie;
- nood aan opvolging (ja/nee).

Bij deze manier van werken is het van belang dat de notities voor iedereen van het team zichtbaar zijn. Een online gedeeld document zou in dit geval een optie kunnen zijn. Hierin kan iedereen steeds alle wijzigingen waarnemen en kunnen de conflicten zo heel gestructureerd opgevolgd worden. Dit document doet dan dienst als een soort “conflictenlogboek”. Bij gebruik van dit logboek is het ook van belang om betrokken leerkrachten/toezichters te vermelden. Hieronder een voorbeeld om dit logboek vorm te geven.

Betrokken toezichter/ leerkracht	Naam/namen betrokken leerling(en)	Situatieschets	Reeds ondernomen acties	Verdere opvolging nodig?
S.	M. en E.	M. trok aan het haar van E. waarna E. de pennenzak van M. gescheurd heeft.	Herstelgesprek met M. opgestart, maar dit is nog niet gelukt.	Ja
Z.	L., F. en A.	L. en F. scholden A. uit door te zeggen dat ze dik en dom is.	L. en F. voerden een herstelactie uit: ze schreven een sorrybrief	Nee
N.	R. en S.	R. pakte de bal af van S. waarna S. op R. schopte.	R. en S. maakten samen een afspraak en zeiden sorry.	Nee
O.	T. en A.	T. verloor het voetbalspel en werd heel verdrietig. A. begon hem daarvoor uit te lachen waardoor T. boos werd en A. sloeg.	T. was nog niet genoeg gekalmeerd om een herstelgesprek op te starten.	Ja

Leerlingen actiever betrekken – peer mediation

Uit het onderzoek blijkt dat leerlingen op de speelplaats momenteel weinig initiatief nemen om conflicten zelfstandig op te lossen. In de meeste gevallen wordt een conflict overgenomen door een leerkracht of toezichter. Hoewel volwassenen een belangrijke rol spelen in het begrenzen van gedrag, betekent dit ook dat leerlingen minder kansen krijgen om zelf vaardigheden te ontwikkelen rond conflicthantering.

Nochtans tonen zowel onderzoek als praktijkervaring aan dat leerlingen, mits de juiste ondersteuning, in staat zijn om conflicten op een constructieve manier mee op te lossen. Een methode die hier sterk op inzet, is peer mediation.

14 Wat is peer mediation?

Peer mediation houdt in dat leerlingen zelf een actieve rol opnemen bij het oplossen van conflicten. Leerlingen vanaf het vierde leerjaar worden opgeleid tot leerlingbemiddelaars en leren via een duidelijk stappenplan hoe ze medeleerlingen kunnen ondersteunen bij het oplossen van ruzies. De middelaar voert een gesprek met alle partijen op basis van een aantal vooropgestelde stappen:

- De bemiddelaar legt eerst kort de basisvoorwaarden van de bemiddeling uit en vraagt aan de betrokken kinderen of zij hiermee kunnen instemmen. Daarbij wordt benadrukt dat het gesprek bedoeld is om opnieuw goed met elkaar te kunnen omgaan en niet om te winnen of gelijk te krijgen. Ook wordt duidelijk gemaakt dat het gesprek een kans is om te groeien en iets bij te leren over zichzelf en de ander, en dat ieders verhaal even belangrijk is.
- Daarna vraagt de bemiddelaar of de kinderen nog bijkomende afspraken nodig hebben om zich veilig te voelen tijdens het gesprek. Zo kan er bijvoorbeeld afgesproken worden dat wat gezegd wordt, niet verder verteld wordt. Indien nodig kunnen er samen extra afspraken worden vastgelegd.
- Vervolgens krijgt elk kind de ruimte om zijn of haar verhaal te vertellen. De bemiddelaar zorgt ervoor dat beide partijen voldoende tijd krijgen om te zeggen wat hen dwarszit. Terwijl één kind vertelt, luistert de andere zonder te onderbreken of te reageren. Indien nodig kunnen de kinderen meerdere keren aan het woord komen. De bemiddelaar moedigt hen aan om eerlijk te zijn en alles te benoemen wat voor hen belangrijk is.
- In een volgende stap vraagt de bemiddelaar aan de kinderen wat ze uit het gesprek hebben geleerd. Er wordt stilgestaan bij inzichten over zichzelf en bij wat hen heeft doen nadenken. Door aandachtig te luisteren ontstaat er meer begrip voor elkaars verhaal en krijgen ook de gevoelens en belangen van de ander een plaats.
- Vanuit deze nieuwe inzichten begeleidt de bemiddelaar de kinderen bij het zoeken naar mogelijke oplossingen. Het is belangrijk dat de oplossingen van de kinderen zelf komen en niet door de bemiddelaar worden aangereikt. Samen kiezen de kinderen vervolgens welke oplossing ze willen uitproberen.

Scholen die willen inzetten op peer mediation beperken zich best niet tot het opleiden van leerlingbemiddelaars alleen. Ook het betrekken en opleiden van leerkrachten is belangrijk. Wanneer leerkrachten deelnemen aan het proces, voelen leerlingen dat peer mediation gedragen wordt door de hele school en dat hun inzet ernstig genomen wordt. Onderzoek toont aan dat peer mediation kan leiden tot een afname van agressief gedrag en een verhoogd gevoel van verantwoordelijkheid bij leerlingen *(KDG “Leer kinderen om hun conflicten zelf op te lossen”; Johnson & Johnson, 2005)*.

15 Waarom inzetten op peer mediation?

15.1 Versterken van sociale vaardigheden

Peer mediation draagt bij aan het ontwikkelen van belangrijke sociale vaardigheden zoals luisteren, empathie tonen, communiceren en probleemoplossend denken. Deze vaardigheden maken deel uit van sociaal-emotioneel leren, dat een belangrijke plaats inneemt binnen het onderwijs *(CASEL, 2020; Elias et al., 1997).*

15.2 Verlagen van afhankelijkheid van volwassenen

Door leerlingen een actieve rol te geven in het oplossen van conflicten, wordt hun afhankelijkheid van volwassenen verminderd. Dit is vooral waardevol op de speelplaats, waar één toezichter vaak meerdere leerlingen tegelijk moet begeleiden. Peer mediation biedt hier een haalbare aanvulling op de bestaande aanpak.

15.3 Verhogen van betrokkenheid en verantwoordelijkheid

Wanneer leerlingen betrokken worden bij conflicthantering, voelen zij zich meer verantwoordelijk voor hun gedrag en dat van de groep. Dit verhoogt hun betrokkenheid en draagt bij aan een meer positieve groepsdynamiek *(Fielding, 2012).*

15.4 Positieve invloed op het schoolklimaat

Onderzoek toont aan dat peer mediation kan bijdragen aan een vermindering van agressief gedrag en een verbetering van relaties tussen leerlingen. Hierdoor ontstaat een positiever en veiliger schoolklimaat *(Burrell et al., 2003; Cowie & Hutson, 2005).*

16 Peer mediation organiseren op school

16.1 Selectie van leerlingbemiddelaars

Niet elke leerling hoeft bemiddelaar te zijn. Het is belangrijk om leerlingen te selecteren die:

- sociaal vaardig zijn;
- kunnen luisteren;
- betrouwbaar zijn;
- interesse tonen in het helpen van anderen.

Leerlingen uit hogere leerjaren (bijvoorbeeld vanaf het vierde leerjaar) zijn vaak geschikt om deze rol op te nemen, omdat zij voldoende maturiteit hebben.

16.1.1 Stappenplan voor peer mediation

Dit stappenplan doet dienst als leidraad voor de leerlingbemiddelaars die het gesprek begeleiden.

16.2 Begeleiding door leerkrachten

Hoewel leerlingen een actieve rol opnemen, blijft begeleiding door volwassenen noodzakelijk. Leerkrachten en toezichters ondersteunen leerlingbemiddelaars, volgen situaties op en grijpen in wanneer conflicten te complex of ernstig zijn. Peer mediation is dus geen vervanging van volwassen begeleiding, maar een aanvulling hierop *(Cremin, 2007)*.

16.3 Afspraken en grenzen

Het is belangrijk om duidelijk af te bakenen wanneer peer mediation ingezet kan worden.

De aanpak van peer mediation is geschikt voor:

- kleine conflicten;
- misverstanden;
- discussies tussen leerlingen.

De aanpak van peer mediation is minder geschikt voor:

- fysieke agressie;
- ernstige conflicten;
- situaties waarbij veiligheid in het gedrang komt.

In deze situaties blijft tussenkomst van een volwassene noodzakelijk *(Johnson & Johnson, 1996).*

17 Integratie binnen de schoolwerking

Voor een succesvolle implementatie van peer mediation is het belangrijk dat deze aanpak gedragen wordt door het volledige schoolteam. Dit betekent bijvoorbeeld dat:

- alle leerkrachten en toezichters op de hoogte zijn van de werking;
- er duidelijke afspraken bestaan;
- er ruimte is voor overleg en evaluatie.

Daarnaast is het belangrijk om peer mediation zichtbaar te maken binnen de school. Dit omdat zo voor het hele team en alle leerlingen duidelijk is wie hierin de rol van leerlingbemiddelaar op zich neemt. Dit kan bijvoorbeeld door:

- herkenbare badges voor bemiddelaars;
- een vaste plek op de speelplaats of in de buurt van de speelplaats;
- duidelijke uitleg aan alle leerlingen.

Slot en aanbevelingen

Dit onderzoek had als doel om conflicten op de speelplaats beter te begrijpen en om te onderzoeken hoe leerkrachten en toezichters hierin ondersteund kunnen worden. Uit de resultaten blijkt dat conflicten op de speelplaats frequent voorkomen en vaak complex zijn. Vooral conflicten rond afspraken, materiaalgebruik en emotieregulatie komen regelmatig voor. Tegelijk werd duidelijk dat leerkrachten en toezichters zich niet altijd voldoende ondersteund voelen, zeker wanneer emoties hoog oplopen of wanneer er geen duidelijke, gedeelde aanpak aanwezig is. Daarnaast ervaren leerlingen dat conflicten niet altijd consequent worden opgevolgd en dat er onvoldoende ruimte is om gehoord te worden.

Op basis van deze bevindingen werden in dit adviesrapport zowel concrete tools als theoretisch onderbouwd inspiratiemateriaal uitgewerkt. De aanpak in dit rapport vertrekt vanuit een herstelgerichte visie, waarbij conflicten niet enkel worden gezien als problemen, maar ook als leerkansen. Door in te zetten op emotieregulatie, dialoog, herstel en betrokkenheid van leerlingen, wordt gewerkt aan een meer duurzame manier van conflicthantering.

Een belangrijke meerwaarde van dit ontwerp is dat het rekening houdt met de realiteit van de speelplaats. Zo wordt erkend dat niet elk conflict onmiddellijk opgelost kan worden en dat opvolging buiten de speelplaats vaak noodzakelijk is. Daarnaast wordt er ingezet op praktische tools en fiches die leerkrachten en toezichters ondersteunen in concrete situaties, evenals op het versterken van de rol van leerlingen via peer mediation.

Tegelijk is het belangrijk om te benadrukken dat dit adviesrapport geen vaststaand systeem is dat zomaar kan worden ingevoerd. Het vormt eerder een kader dat richting geeft en dat aangepast moet worden aan de specifieke context van de school. Het succes van de voorgestelde aanpak hangt sterk af van de mate waarin deze gedragen wordt door het volledige schoolteam. Overleg, samenwerking en gezamenlijke reflectie zijn hierbij essentieel.

Voor de verdere implementatie wordt aanbevolen om dit rapport stapsgewijs in te voeren. Dit kan bijvoorbeeld door eerst in te zetten op het creëren van een gedeelde visie, vervolgens enkele tools uit te testen en deze nadien bij te sturen op basis van ervaringen. Het betrekken van zowel leerkrachten als leerlingen in dit proces is hierbij cruciaal.

Tot slot biedt dit onderzoek ook aanknopingspunten voor verder onderzoek en ontwikkeling. Zo kan in de toekomst onderzocht worden hoe de voorgestelde aanpak in de praktijk ervaren wordt, welke effecten zichtbaar zijn op het speelplaatsklimaat en hoe de betrokkenheid van leerlingen verder versterkt kan worden.

Dit adviesrapport vormt dan ook geen eindpunt, maar eerder een startpunt voor een gezamenlijke zoektocht naar een meer consistente, herstelgerichte en gedragen aanpak van conflicten op de speelplaats.

Bronnenlijst

Bear, G. G. (2010). *School discipline and self-discipline*. Guilford Press.

Burrell, N. A., Zirbel, C. S., & Allen, M. (2003). Evaluating peer mediation outcomes in educational settings: A meta-analytic review. *Conflict Resolution Quarterly*, 21(1), 7–26.

CASEL. (2020). *What is social and emotional learning?* https://casel.org

Cornelius-White, J. (2007). Learner-centered teacher-student relationships. *Review of Educational Research*, 77(1), 113–143.

Cowie, H., & Hutson, N. (2005). Peer support: A strategy to help children and young people who are bullied. *Pastoral Care in Education*, 23(2), 40–47.

Cremin, H. (2007). *Peer mediation: Citizenship and social inclusion revisited*. Open University Press.

Denham, S. A., Bassett, H. H., & Wyatt, T. (2012). The socialization of emotional competence. *Child Development*, 83(2), 405–422.

Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis. *Child Development*, 82(1), 405–432.

Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., & Shriver, T. P. (1997). *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators*. ASCD.

Fielding, M. (2012). Student voice and the possibility of radical democratic education. *International Journal of Leadership in Education*, 15(2), 123–141.

Freinet, C. (1979). *Pour l'école du peuple*. Maspero.

Freinetbeweging Vlaanderen. (z.d.). *Freinetpedagogie*. https://www.freinet.be

Fronius, T., Persson, H., Guckenburg, S., Hurley, N., & Petrosino, A. (2016). *Restorative justice in U.S. schools: An updated research review*. WestEd.

Gewenst gedrag op school. Een 4 lademodel. (z.d.). https://pro.g-o.be/themas/communicatie/go-brochures-en-publicaties/publicaties/gewenst-gedrag-op-school-een-4-lademodel/

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1996). Conflict resolution and peer mediation programs in elementary and secondary schools: A review of the research. *Review of Educational Research*, 66(4), 459–506.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2005). *Teaching students to be peacemakers*. Educational Psychology Review, 17(4), 409–426.

Jones, S. M., & Bouffard, S. M. (2012). Social and emotional learning in schools. *Social Policy Report*, 26(4), 1–22.

Klasse. (2026, 13 januari). *Hoe gebruik je het 4-lademodel correct?* https://www.klasse.be/71186/4lademodel-hoe-gebruik-je-het-correct/

Korpela, K. M., Kytta, M., & Hartig, T. (2002). Restorative experience, self-regulation, and children's place preferences. *Journal of Environmental Psychology*, 22(4), 387–398.

Leer kinderen om hun conflicten zelf op te lossen. (z.d.). Refters & Speelplaatsen - KDG. https://reftersenspeelplaatsen.kdg.be/leer-kinderen-om-hun-conflicten-zelf-op-te-lossen

McCluskey, G., Lloyd, G., Stead, J., Kane, J., Riddell, S., & Weedon, E. (2019). *Restorative approaches in schools*. Educational Review.

Omer, H. (2011). *The new authority: Family, school, and community*. Cambridge University Press.

Omer, H., & Lebowitz, E. R. (2016). *Treating childhood and adolescent aggression through parent training*. Wiley.

Roache, J., & Lewis, R. (2011). Teachers' views on the impact of classroom management on student behaviour. *Australian Journal of Education*, 55(2), 118–131.

Siegel, D. J., & Bryson, T. P. (2012). *The whole-brain child*. Delacorte Press.

Sugai, G., & Horner, R. (2002). The evolution of discipline practices. *Child & Family Behavior Therapy*, 24(1–2), 23–50.

Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A review of school climate research. *Review of Educational Research*, 83(3), 357–385.

Wachtel, T. (2016). *Defining restorative*. International Institute for Restorative Practices.